

TULLILAKI 29.4.2016/304

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomessa Euroopan unionin (*unioni*) tullialueelle tuotavien ja sen ulkopuolelle vietävien sekä Suomen tullialueen kautta kuljetettavien tavaroiden tulliselvitykseen, tullivalvontaan ja tulliverotukseen sen lisäksi, mitä niistä säädetään unionin lainsäädännössä. Lakia sovelletaan unionin lainsäädännön ohella Suomen ja muiden maiden välisen kaupan tilastointiin sekä tullirikostorjuntaan, jollei rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa (623/2015) toisin säädetä.

Tämän lain säännöksiä sovelletaan myös suoritettaessa muita laissa säädettyjä Tullin tehtäviä sekä Tullin julkisoikeudellisten maksujen kantamisessa.

Tässä laissa säädettyjä toimivaltuuksia voidaan käyttää unionin oikeuden mukaisin edellytyksin unionin jäsenvaltioiden (*jäsenvaltio*) välisessä liikenteessä (*sisäliikenne*) tavaroiden Suomeen tuontia ja Suomesta vientiä sekä tavaroiden Suomen alueen kautta kuljettamista koskevien kieltojen ja rajoitusten noudattamisen valvomiseksi.

Tullilainsäädännön mukaisia toimivaltuuksia voidaan käyttää verotuksen valvomiseksi myös, kun tavaroita kuljetetaan, lähetetään tai muutoin siirretään erityiseen veroalueeseen kuuluvan unionin tullialueen osan ja erityiseen veroalueeseen kuulumattoman unionin tullialueen osan välillä.

2 §. Määritelmät

Unionin tullilainsäädännössä käytettyjen määritelmien lisäksi tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *koodeksilla* unionin tullikoodeksista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 952/2013;
- 2) *delegoidulla asetuksella* Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 täydentämisestä tiettyjä unionin tullikoodeksin säännöksiä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta annettua komission delegoitua asetusta (EU) 2015/2446;
- 3) *täytäntöönpanoasetuksella* unionin tullikoodeksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 tiettyjen säännösten täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annettua komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2015/2447;
- 4) *tullittomuusasetuksella* yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1186/2009;
- 5) *Suomen tullialueella* aluetta, jonka muodostavat valtakunnan maa-alue, aluevedet ja ilmatila, kuitenkin niin, että tullialue ulottuu kaksi meripeninkulmaa alumeren ulkorajaa ulommaksi, jollei asiasta ole kansainvälisesti muuta sovittu;

- 6) *kolmannella maalla* aluetta, joka ei kuulu koodeksin 4 artiklassa säädettyyn unionin tullialueeseen;
- 7) *tullitoimenpiteellä* kaikkia Tullin tehtäviin kuuluvia virkatoimia tullirikosten esitutkintaa ja rajatarkastusta lukuun ottamatta;
- 8) *tullirikoksella*:
- a) rikosta, jolla rikotaan sellaista tämän lain tai muun lain säännöstä, jonka noudattamisen valvonta tai täytäntöönpano on Tullin tehtävänä;
- b) tullimieheen kohdistuvaa rikoslain (39/1889) 16 luvun 3 §:ssä tarkoitettua haitantekoa virkamiehelle sekä 4 b §:ssä tarkoitettua niskoittelua tullimestä vastaan;
- c) rikoslain 46 luvun 6 ja 6 a §:ssä tarkoitettua laitonta tuontitavaraan ryhtymistä;
- d) sellaista rikosta, johon sisältyy omaisuuden maahantuontia, maastavientiä tai Suomen kautta kuljettamista;
- 9) *tullirikostorjunnalla* tullirikoksen estämistä, paljastamista ja selvittämistä;
- 10) *tullimiehellä* Tullin virkaan tai virkasuhteeseen nimitettyä virkamiestä, joka työskentelee tullivalvonta-, tullirikostorjunta- tai vero- tai tulliverotarkastustehtävissä.

2 luku

Toimivaltaiset viranomaiset ja niiden tehtävät

3 § Tulli

Unionin tullilainsäädännössä tarkoitettu tulliviranomainen ja toimivaltainen viranomainen on Tulli, jollei erikseen toisin säädetä.

4 § Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen oikeudesta suorittaa tullitoimenpiteitä säädetään rajavartiolain (578/2005) 24 §:ssä.

5 § Poliisi

Poliisimiehen oikeudesta suorittaa tullitoimenpiteitä säädetään poliisilain (872/2011) 2 luvun 21 §:ssä.

6 § Unionin lainsäädännössä säädettyt tullitoimintaa koskevat jäsenvaltion velvoitteet

Tulli vastaa seuraavista unionin lainsäädännössä säädettyistä jäsenvaltion velvoitteista:

- 1) henkilön sulkemista TIR-toimenpiteiden ulkopuolelle koskevan päätöksen ja sen soveltamispäivän ilmoittamisesta muille jäsenvaltioille ja komissiolle koodeksin 229 artiklan 2 kohdan mukaisesti;

- 2) toiminnassa olevien vapaa-alueiden tietojen ilmoittamisesta komissiolle koodeksin 243 artiklan 2 kohdan mukaisesti;
- 3) tosiasiallisista ja epäilyistä sähköisten järjestelmien tietoturvaloukkauksista ilmoittamisesta muille jäsenmaille, komissiolle ja tarvittaessa asianomaisille talouden toimijoille täytäntöönpanoasetuksen 3 artiklan 3 kohdan mukaisesti;
- 4) toimijoiden rekisteröinnistä vastaavien Tullin toimintayksiköiden ja niiden yhteystietojen toimittamisesta komissiolle täytäntöönpanoasetuksen 6 artiklan mukaisesti;
- 5) sellaisen luettelon, josta ilmenevät hakemusten vastaanottajiksi nimetyt Tullin toimintayksiköt ja luetteloon mahdollisesti myöhemmin tehtävien muutosten antamisesta tiedoksi komissiolle täytäntöönpanoasetuksen 11 artiklan mukaisesti;
- 6) sellaisen luettelon, josta ilmenevät Suomessa sijaitsevat unionin kansainväliset lento-asemat ja luetteloon mahdollisesti myöhemmin tehtävien muutosten antamisesta tiedoksi komissiolle täytäntöönpanoasetuksen 45 artiklan mukaisesti;
- 7) niiden Tullin toimintayksiköiden nimien, osoitteiden ja yhteystietojen antamisesta tiedoksi komissiolle, jotka ovat toimivaltaisia ja vastuussa täytäntöönpanoasetuksen 84 artiklassa tarkoitettujen rekisteröintien tekemisestä ja artiklassa tarkoitetun hallinnollisen yhteistyön varmistamisesta sekä näissä tiedoissa tapahtuneiden muutosten ilmoittamisesta komissiolle;
- 8) täytäntöönpanoasetuksen liitteessä 23–02 mainittujen helposti pilaantuvien tavaroiden yksikköhintojen ilmoittamisesta komissiolle täytäntöönpanoasetuksen 142 artiklan 6 kohdan mukaisesti;
- 9) tullausarvon määrittämisessä tarvittavan valuuttakurssin määrittämisestä täytäntöönpanoasetuksen 146 artiklan 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa;
- 10) toisessa jäsenvaltiossa syntynyttä tullivelkaa vastaavan vakuuden määrän siirtämisestä täytäntöönpanoasetuksen 153 artiklan mukaisesti tähän jäsenvaltioon, kun vakuus on annettu Suomessa;
- 11) täytäntöönpanoasetuksen 165 artiklan 2 kohdan mukaisesta virka-avun antamisesta muille jäsenvaltioille tullivelkaa vastaavan vienti- tai tuontitullin määrän kantamiseksi;
- 12) ATA-carnet'n ja CPD-carnet'n käyttöön liittyviä tullivelkakysymyksiä koordinoivan Tullin toimintayksikön yhteystietojen ja sen viitenumeron ilmoittamisesta komissiolle täytäntöönpanoasetuksen 166 artiklan 2 kohdan mukaisesti;
- 13) luettelon toimittamisesta komissiolle täytäntöönpanoasetuksen 181 artiklassa tarkoitetuista tapauksista, joissa tullit on palautettu tai peruutettu;
- 14) sen ilmoittamisesta komissiolle, että on tehty delegoidun asetuksen 101 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tullien peruuttamista tai palauttamista koskeva päätös;
- 15) tariffisuspensiota tai -kiintiötä koskevan pyynnön kansallisesta käsittelystä;

16) jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten keskinäisestä avunannosta sekä jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten ja komission yhteistyöstä tulli- ja maatalousasioita koskevan lainsäädännön moitteettoman soveltamisen varmistamiseksi annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 515/97 säädetyistä jäsenvaltion velvoitteista;

17) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 täydentämisestä unionin tullikoodeksin tiettyjä säännöksiä koskevilla siirtymäsäännöksillä sikäli kuin asiaankuuluvat sähköiset järjestelmät eivät ole vielä toiminnassa ja komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/2446 muuttamisesta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2016/341 säädetyistä jäsenvaltioiden velvoitteista.

3 luku

Toimivaltuudet tullitoimenpiteen suorittamiseksi

7 § Toimivaltuuksien käyttötarkoitus

Tässä luvussa säädetyt toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, kun niiden käyttäminen on tarpeen tullitoimenpiteen suorittamiseksi, jollei jäljempänä toisin säädetä.

8 § Tavarán ja asiakirjojen tarkastaminen

Tullilla on oikeus tarkastaa tavaraa, sen valmistusta ja varastointia sekä kirjanpitoaineistoa ja muita liikeasiakirjoja sekä ottaa tavarasta näytteitä.

Tullilla on oikeus avata kirje, paketti tai muu vastaava lähetys ainoastaan, jos avaaminen on välttämätöntä sen toteamiseksi, sisältääkö lähetys tulliselvitettävää tai tullivalvottavaa tavaraa. Lähetykseen sisältyvän luottamuksellisen viestin salaisuutta ei saa loukata.

Kirjeen, paketin tai muun vastaavan lähetysten sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. Lähetysten avaamisesta kerrotaan siihen tehtävillä merkinnöillä.

Tullimiehellä on oikeus päästä varastoihin sekä muihin tiloihin ja paikkoihin, ei kuitenkaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, missä tavaraa valmistetaan, säilytetään, myydään tai muutoin käsitellään tai missä säilytetään kirjanpitoaineistoa ja muita liikeasiakirjoja, 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen suorittamiseksi tai näytteen ottamiseksi.

Kun tarkastus suoritetaan 4 momentissa tarkoitetuissa varastoissa, muissa tiloissa tai paikoissa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Tulli antaa tarkemmat määräykset avattuun lähetykseen tehtävistä merkinnöistä.

9 § Asiantuntijan käyttäminen tavarán tarkastuksessa

Tullilla on oikeus tarvittaessa käyttää tavarán tarkastuksessa ja näytteen ottamisessa apuna ulkopuolista asiantuntijaa tämän suostumuksella täytäntöönpanoasetuksen 239 artiklan 2 kohdassa ja 240 artiklan 3 kohdassa säädetyissä tilanteissa, joissa ilmoittaja ei ole noudattanut Tullin vaatimuksia määräajan kuluessa. Asiantuntijalla on oltava tehtävän edellyttämä kokemukseen tai koulutukseen perustuva riittävä ammattitaito.

Asiantuntijaan sovelletaan tämän pykälän mukaisissa tehtävissä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

10 § (11.8.2017/526) Tavaran pidättäminen

Tullilla on oikeus pidättää tavara, jota ei ole asianmukaisesti tulliselvitetty, tai tavaraa koskevan tuonnin, viennin, siirron tai kauttakuljetuksen edellytysten täyttymisen valvomiseksi tai selvittämiseksi taikka arvonlisäverolain (1501/1993) 100 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen edellytysten täyttymisen selvittämiseksi.

Tavaran pidättäminen päättyy, kun:

- 1) tavara asetetaan tullimenettelyyn koodeksissa säädetyn mukaisesti;
- 2) tavara vapautetaan, koska edellytykset, joiden olemassa olon valvomiseksi tai selvittämiseksi pidättäminen on tehty, on voitu todeta täyttyneiksi;
- 3) tavara päätetään ottaa Tullin tai muun toimivaltaisen viranomaisen haltuun tämän tai muun lain nojalla;
- 4) tavara takavarikoidaan pakkokeinolain (806/2011) nojalla;
- 5) tavara luovutetaan valtiolle;
- 6) tavara viedään pois maasta laillisella tavalla.

L:lla 526/2017 muutettu 10 § tulee voimaan 1.1.2018. Aiempi sanamuoto kuuluu:

10 § Tavaran pidättäminen

Tullilla on oikeus pidättää tavara, jota ei ole asianmukaisesti tulliselvitetty, tai tavaraa koskevan tuonnin, viennin, siirron tai kauttakuljetuksen edellytysten valvomiseksi tai selvittämiseksi.

Tavaran pidättäminen päättyy, kun:

- 1) tavara asetetaan tullimenettelyyn koodeksissa säädetyn mukaisesti;
- 2) tavara vapautetaan, koska tuonnin, viennin, siirron tai kauttakuljetuksen edellytykset, joiden olemassa olon valvomiseksi tai selvittämiseksi pidättäminen on tehty, on voitu todeta täyttyneiksi;
- 3) tavara päätetään ottaa Tullin tai muun toimivaltaisen viranomaisen haltuun tämän tai muun lain nojalla;
- 4) tavara takavarikoidaan pakkokeinolain (806/2011) nojalla;
- 5) tavara luovutetaan valtiolle;
- 6) tavara viedään pois maasta laillisella tavalla.

11 § Tavaran haltuunotto

Jos Tulli toteaa, että 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun tavaran tuontia, vientiä, siirtoa tai kauttakuljetusta koskevat edellytykset eivät täyty taikka, jos se toteaa tullitarkastuksen yhteydessä, että henkilöllä ei ole alkoholilain (1143/1994) 34 §:n mukaan oikeutta pitää tavaraa hallussaan, se tekee päätöksen tavaran haltuunotosta.

Päätös annetaan sille, jolta tavara otetaan haltuun. Päätös postilähetyksen haltuunotosta annetaan tavaran vastaanottajalle tai lähettäjälle, jos vastaanottaja tai lähettäjä on Tullin tiedossa.

Tullin on pidettävä haltuun otetuista tavaroista kirjaa.

Haltuun otetun tavaran myynnistä, muusta luovutuksesta ja hävittämisestä säädetään 12 luvussa.

12 § Tieliikenteen ohjaaminen

Tullimiehellä on oikeus ohjata tieliikennettä sekä käskää siirtämään ajoneuvo tai toissijaisesti siirtää se.

13 § Kulkuneuvon pysäyttäminen ja tarkastaminen

Tullimiehellä on oikeus pysäyttää ja tarkastaa kulkuneuvo.

Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että suomalaisella, kansallisuutta vailla olevalla tai väärää lippua käyttävällä aluksella kuljetetaan tavaraa säännösten vastaisesti Suomeen tai Suomesta, alus voidaan pysäyttää ja tarkastaa myös tullialueen ulkopuolella, ei kuitenkaan vieraan valtion aluevesillä. Alus voidaan tuoda satamaan tarpeellista selvitystä varten.

Kulkuneuvossa olevat pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat on kuitenkin oikeus tarkastaa vain Suomen tullialueelle tai siihen kuuluvan erityisen veroalueen alueelle saapumisen taikka sieltä poistumisen välittömässä yhteydessä tehtävässä tarkastuksessa sekä 2 momentin mukaisessa tarkastuksessa.

14 § Paikan eristäminen ja liikkumisoikeuden rajoittaminen

Tullimiehellä on oikeus eristää, sulkea tai tyhjentää tavaroiden valmistus-, lastaus-, purkaus- tai muu käsittelypaikka tai -alue sekä kulkuneuvo. Tullimiehellä on lisäksi oikeus kieltää liikkuminen tai rajoittaa liikkumista edellä tarkoitetussa paikassa, alueella tai kulkuneuvossa.

Tullimiehellä on oikeus 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin myös yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi.

15 § Tunnistamismerkkin asettaminen

Tullimiehellä on oikeus asettaa tullivalvonnassa olevaan kulkuneuvon, tavaraan, varastoon tai muuhun paikkaan tullisinetti, tullilukko tai muu tunnistamismerkki.

16 § Henkilön pysäyttäminen

Tullimiehellä on oikeus pysäyttää henkilö, joka saapuu Suomen tullialueelle, lähtee Suomen tullialueelta tai käy sellaisessa kulkuneuvossa tai paikassa, jossa tavaraa puretaan, lastataan tai säilytetään, myös tullitoimenpiteiden tarpeellisuuden selvittämiseksi Tullin tiedonsaantioikeuksien

mukaisesti. Tullimiehellä on oikeus pysäyttää henkilö myös muualla Suomen tullialueella, jos siihen on erityisiä syitä.

17 § Henkilöllisyyden selvittäminen

Tullimiehellä on yksittäisen tullitoimenpiteen suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa.

Tullimiehellä on oikeus henkilöllisyyden selvittämiseksi ottaa kiinni henkilö, joka kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai antaa niistä todennäköisesti virheellisen tiedon, jos kiinniottaminen on välttämätöntä henkilöllisyyden selvittämiseksi. Kiinni otettu on päästettävä vapaaksi heti, kun tarvittavat tiedot on saatu, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua kiinniottamisesta.

Henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat voidaan vapautteen kohdistuvan toimenpiteen yhteydessä tarkastaa hänen tunnistamistaan varten tarpeellisen asiakirjan löytämiseksi.

Jos henkilö kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä henkilöllisyyttä voida muutoin selvittää, tullimiehellä on oikeus selvittää henkilöllisyys henkilötuntonumerkkien perusteella. Tällöin on noudatettava, mitä henkilöön kohdistuvan etsinnän toimittamisesta säädetään pakkokeinolain 8 luvun 33 §:n 2–4 momentissa.

18 § Henkilöön kohdistuva etsintä

Sen tarkastamiseksi, onko henkilöllä mukanaan tavaraa, jonka tuonin, viennin tai kauttakuljetuksen valvonta on säädetty Tullin tehtäväksi, henkilölle voidaan hänen saapuessaan Suomen tullialueelle, lähtiessään Suomen tullialueelta tai käydessään sellaisessa kulkuneuvossa tai paikassa, jossa tavaraa puretaan, lastataan tai säilytetään taikka erityisestä syystä muuallakin Suomen tullialueella, suorittaa pakkokeinolain 8 luvun 30 §:ssä tarkoitettu henkilöön kohdistuva etsintä siten kuin jäljempänä säädetään.

Pakkokeinolain 8 luvun 30 §:ssä tarkoitettujen henkilöntarkastusten suorittamisesta sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai mukanaan olevissa tavaroissa päättää tullitoimenpidettä suorittava tullimies.

Pakkokeinolain 8 luvun 30 §:ssä tarkoitettu henkilönkatsastus tai henkilöntarkastus sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on muuten kuin vaatteissaan yllään, voidaan suorittaa henkilölle, jota epäillään todennäköisin syin rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Tarkastus voidaan tällöin suorittaa esitutkintaa aloittamatta. Toimenpiteen suorittamisesta päättää tehtävään määrätty tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan esimiehenä toimiva tullimies.

Henkilöön kohdistuva etsintä on suoritettava hienotunteisesti ja siten, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa tai vahinkoa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa hänen yllään tai mukanaan olevalle omaisuudelle. Edellä 3 momentissa tarkoitettua henkilöön kohdistuvasta etsinnästä on laadittava pöytäkirja, jossa toimituksen kulku selostetaan riittävällä tarkkuudella. Pöytäkirjasta on pyynnöstä annettava tarkastettavalle jäljennös. Henkilöön kohdistuvaa etsintää toimitettaessa menettelyssä on lisäksi noudatettava pakkokeinolakia.

19 § Turvallisuustarkastus

Tullimiehellä on oikeus 18 §:ssä tarkoitetun henkilöön kohdistuvan etsinnän sekä kiinniottamisen, pidättämisen, vangitsemisen, säilöön ottamisen ja muun henkilökohtaiseen vapauteen kohdistuvan toimenpiteen yhteydessä tarkastaa, mitä henkilöllä on vaatteissaan tai muuten yllään taikka mukanaan olevissa tavaroissa. Turvallisuustarkastuksella varmistetaan, ettei hänellä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vaarantaa tarkastamisen tai säilyttämisen taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Tullimies voi tehdä henkilölle tarkastuksen tällaisten esineiden tai aineiden löytämiseksi muussakin tapauksessa, jos se on perustellusta syystä tarpeen tullimiehen työturvallisuuden tai tullitoimenpiteen suorittamisen varmistamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut vaaralliset esineet ja aineet on tarvittaessa otettava pois tarkastettavalta. Myös sellaiset esineet ja aineet on otettava pois, joiden hallussapito on lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen nojalla kielletty.

Turvallisuustarkastus toimitetaan käsin tunnustelemalla, koulutettua koiraa käyttäen, metallinilmaisinta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttäen taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla. Tarkastuksella ei saa puuttua tarkastettavan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen enempää kuin tehtävän suorittamiseksi on välttämätöntä. Tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.

20 § Yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavien esineiden ja aineiden haltuunotto

Tässä tai muussa laissa säädetyn lisäksi tullimiehellä on lakiin perustuvan tehtävänsä yhteydessä oikeus ottaa tilapäisesti haltuun ampuma-aseet, räjähdysaineet, järjestyslain (612/2003) 9 §:ssä tarkoitetut vaaralliset esineet ja mainitun lain 10 §:ssä tarkoitetut toisen vahingoittamiseen soveltuvat esineet ja aineet siltä, jonka voidaan perustellusti epäillä ikänsä, päihtymyksensä, mielentilansa tai muiden olosuhteiden perusteella aiheuttavan välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Koko esineen sijasta saadaan ottaa haltuun sellainen esineeseen kuuluva tai siihen liittyvä osa, jonka poistamisella vaaran aiheuttaminen voidaan estää.

21 § Haltuun otetun omaisuuden käsittely

Tullin haltuun 19 ja 20 §:n nojalla otetut esineet ja aineet on palautettava sille, jolta ne otettiin haltuun, viipymättä ja viimeistään 14 vuorokauden kuluessa.

Tavaroita ei kuitenkaan palauteta, jos:

- 1) esinettä tai ainetta ei voida vaaratta palauttaa sille, jolta se otettiin haltuun;
- 2) Tulli tai muu viranomainen on ryhtynyt pakkokeinolain 7 luvussa tarkoitettuun takavarikointitoimenpiteeseen;
- 3) muu viranomainen on ryhtynyt toimenpiteisiin esineen tai aineen hallussapitoa koskevan luvan peruuttamiseksi;
- 4) palauttamiselle on lain mukaan muu este.

Jollei esinettä tai ainetta voida vaaratta palauttaa sille, jolta se otettiin haltuun, se luovutetaan poliisille poliisilaissa tai ampuma-aselaisissa (1/1998) säädettyjä toimenpiteitä varten.

4 luku

Voiman käyttö

22 § Voimakeinojen käyttö

Tullirikostorjunta- tai tullivalvontatehtävissä työskentelevällä tullimiehellä on virkatehtävää suorittaessaan oikeus käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina:

- 1) vastarinnan murtamiseksi;
- 2) henkilön paikalta poistamiseksi;
- 3) henkilön kiinniottamiseksi;
- 4) vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi;
- 5) esteen poistamiseksi;
- 6) välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi.

Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon virkatehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat. Voimakeinoja on käytettävä vain siinä määrin ja siihen saakka kuin se on välttämättä tarpeen laissa säädetyn virkatehtävän suorittamiseksi.

Tullirikostorjunta- tai tullivalvontatehtävissä työskentelevällä tullimiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun siten kuin rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään. Tällaisessa hätävarjelussa tullimies toimii virkavastuulla. Arvioitaessa hätävarjelun puolustettavuutta on otettava huomioon tullimiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Sillä, joka tullirikostorjunta- tai tullivalvontatehtävissä työskentelevän tullimiehen pyynnöstä tai hänen suostumuksellaan tilapäisesti avustaa tullimestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen apuun voimakeinojen käytössä erittäin tärkeän ja kiireellisen tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus tullimiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joihin tullimies toimivaltansa nojalla hänet valtuuttaa.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelun liioittelusta rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

23 § Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan virkatehtävää suoritettaessa on syytä epäillä kohdattavan vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

24 § Voimankäyttö- ja suojavälineet

Tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan tullimiehellä on oikeus kantaa tehtäviensä edellyttämiä voimankäyttövälineitä ja oikeus tarvittaessa käyttää niitä 22 §:n 1 momentin mukaisissa voimakeinojen käytön tilanteissa.

Tulli varustaa tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan tullimiehen tehtävien edellyttämillä suojavälineillä.

25 § Ampuma-aseen käyttö

Ampuma-asetta voidaan käyttää ainoastaan silloin, kun kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Ampuma-asetta voidaan lisäksi käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suorittaessa esineen, eläimen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi.

Ampuma-aseen käytöllä tarkoitetaan ampuma-aselain 2 §:ssä tarkoitettua ampuma-aseen käytöstä varoittamista, ampuma-aseella uhkaamista ja laukauksen ampumista. Ampuma-aseen esille ottaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen eivät ole ampuma-aseen käyttöä.

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää tullirikostorjunnan esimiehenä toimiva tullimies. Jos tämä ei tilanteen kiireellisyys huomioon ottaen ole mahdollista, ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta voi päättää tehtävää suorittava tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan tullimies.

26 § Sitominen

Virkatehtävän kohteena olevan henkilön liikkuma- tai toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä henkilön karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi.

Liikkuma- tai toimintavapauden rajoittamista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Rajoittaminen ei saa aiheuttaa kohteena olevalle henkilölle vaaraa eikä tarpeetonta kipua.

27 § Tarkemmat säännökset voiman käytöstä

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin Tullin voimankäyttövälineistä ja tullirikostorjunta- ja tullivalvontatehtävissä työskentelevän tullimiehen oikeudesta kantaa voimankäyttövälineitä.

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä luvussa tarkoitettuun voimakeinojen käyttöön liittyvästä voimankäyttökoulutuksesta, voimankäytön harjoittelusta ja seurannasta, voimankäyttövälineiden säilyttämisestä sekä voimakeinojen käytön valvonnasta.

5 luku

Tullin muut toimivaltuudet

28 § Tekninen valvonta

Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa ajoneuvoihin, ajoneuvon kuljettajiin, esineisiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista.

Tullilla on oikeus suorittaa teknistä valvontaa tullilainsäädännön ja muun lainsäädännön, jonka noudattamisen valvominen kuuluu Tullin toimivaltaan, noudattamisen valvomiseksi Suomen valtakunnan rajanylityspaikoilla sekä matkustajaterminaaleissa, tavaraliikenteelle tarkoitetuilla satama-alueilla, tavaraliikenteelle tarkoitetuissa varastoissa ja muissa vastaavissa paikoissa ja tiloissa, joita Tulli saa valvoa, siitä ennalta ilmoitettuaan.

29 § Tuonnin ja viennin estäminen

Tullilla on oikeus Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan nojalla annettujen päätösten, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan nojalla annettujen asetusten, eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämiseksi annetun lain (659/1967) nojalla annetun asetuksen tai varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) nojalla tehdyn jäädyttämisspäätöksen toimeenpanemiseksi estää tavaran tuonti Suomeen ja vienti Suomesta.

30 § Rahavarojen tarkastaminen

Tullimiehellä on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus tullirikoksena pidettävän, rikoslain 32 luvussa tarkoitetun rahanpesurikoksen ja rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi.

31 § Rajatarkastus

Tullimiehellä on oikeus rajatarkastuksen toimittamiseen rajavartiolain 28, 28 a, 36 ja 38 §:ssä rajavartiomiehelle säädetyin toimivaltuuksin. Lisäksi Tulli voi käyttää rajanylityspaikalla teknisessä valvonnassa kertyvää kuvaa ja ääntä siten kuin siitä rajavartiolain 31 §:ssä rajavartiolaitoksen osalta säädetään. Tullitoimipaikan esimiehenä toimivalla tullimiehellä on oikeus ohjata ja rajoittaa liikkumista rajanylityspaikalla siten kuin siitä rajavartiolain 30 a §:ssä rajanylityspaikan esimiehenä toimivan rajavartiomiehen ja vähintään luutnantin arvoisen rajavartiomiehen osalta säädetään.

Rajavartiolain 28 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetusta poistumisen estämisestä sekä tavaroiden ja kulkuneuvon tilapäisestä haltuun ottamisesta rajatarkastuksen toimittamisen ajaksi päättää tullitoimipaikan esimiehenä toimiva tullimies tai tehtävään määrätty tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan esimiehenä toimiva tullimies. Kiireellisessä tapauksessa poistumisen estää ja haltuunoton suorittaa rajatarkastusta suorittava tullimies, jonka on viivytyksettä saatettava asia tullitoimipaikan esimiehenä toimivan tullimiehen tai tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan esimiehenä toimivan tullimiehen ratkaistavaksi.

Rajavartiolain 28 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetusta henkilöntarkastuksesta päättää tehtävään määrätty tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan esimiehenä toimiva tullimies. Rajatarkastusta suorittava tullimies voi kuitenkin päättää henkilöntarkastuksesta, joka kohdistetaan henkilön vaatteisiin tai mukana oleviin tavarihin.

32 § Tavarán pysäyttäminen muun rikoksen kuin tullirikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi

Tulli saa pysäyttää maasta vietävän, maahan tuotavan tai Suomen kautta kuljetettavan tavarán, jos siihen on perusteltua syytä muun rikoksen kuin tullirikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Tavarán pysäyttämisestä on tällöin viipymättä ilmoitettava asianomaiselle takavarikosta päättävälle viranomaiselle.

33 § Etsintäkuulutetun kiinniottaminen

Tullimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on otettava kiinni, pidätettävä tai vangittava taikka otettava säilöön. Kiinniotettu, joka on muun kuin Tullin etsintäkuulutama, on viipymättä toimitettava poliisin huostaan, jollei häntä ole päästettävä heti vapaaksi.

Muu kuin 1 momentissa tarkoitettu etsintäkuulutettu on velvollinen tullimiehen kehotuksesta saapumaan poliisiasemalle tai muuhun paikkaan, jossa etsintäkuulutuksen mukaiset toimenpiteet voidaan suorittaa. Jollei hän noudata kehotusta tai jos on todennäköistä, että hän pyrkii välttämään etsintäkuulutuksessa mainitun toimenpiteen, tullimiehellä on oikeus ottaa hänet kiinni kuulutuksessa mainitun toimenpiteen suorittamiseksi.

Etsintäkuulutettu on, jollei etsintäkuulutuksen edellyttämien toimenpiteiden kestoajasta laissa toisin säädetä, velvollinen olemaan toimenpiteen suorittamiseksi saapuvilla enintään kuusi tuntia kiinniottamisesta.

6 luku

Menettely toimivaltuuksia käytettäessä

34 § Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Tullin on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista.

35 § Suhteellisuusperiaate

Tullin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

36 § Vähimmän haitan periaate

Tullin toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

37 § Tarkoitussidonnaisuuden periaate

Tulli saa käyttää toimivaltuuttaan vain säädettyyn tarkoitukseen.

38 § Tehtävien hoito ja tärkeysjärjestys

Tullin tehtävät on hoidettava tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

39 § Tullimiehen aseman ilmaiseminen ja tullimiehen yksilöiminen

Tullimiehen on tarvittaessa ilmaistava tullitoimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa tullimies ja pyynnöstä esitettävä henkilökorttinsa.

Tullin on huolehdittava siitä, että virkatoimen suorittanut tullimies on tarvittaessa yksilöitävissä.

40 § Toimivaltuuden käytön perusteen ilmoittaminen

Henkilön vapauteen kohdistuvan toimivaltuuden käytön peruste on ilmoitettava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle tai hänen edustajalleen niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Jollei laissa toisin säädetä, myös muun kuin vapauteen kohdistuvan toimenpiteen kohteena olevalla henkilöllä tai tämän edustajalla on oikeus saada tieto toimivaltuuden käytön perusteesta niin pian kuin se on mahdollista tullitoimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

41 § Tullimiehen käskyvalta

Tullimiehellä on tässä laissa, rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa tai muussa laissa säädettyä toimivaltuutta käyttäessään oikeus yksittäistapauksessa antaa jokaista velvoittavia, Tullin tehtävän toteuttamiseksi tarpeellisia käskyjä ja kieltoja.

42 § Kiinniotetun henkilön kohtelu

Tullin tämän lain nojalla kiinni ottamien henkilöiden kohteluun sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia (841/2006) sekä sitä, mitä kyseisen lain soveltamisesta Tullin säilyttämän henkilön ja Tullin säilytystilan osalta on säädetty rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 luvun 12 §:n 2 ja 3 momentissa.

43 § Pöytäkirja ja merkintä muuhun asiakirjaan

Tämän lain 17 §:n 2 momentin mukaisesta henkilön kiinniottamisesta, 19 §:n 2 momentin mukaisesta omaisuuden haltuunotosta turvallisuustarkastuksen yhteydessä, 20 §:n mukaisesta yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavien esineiden ja aineiden haltuunotosta sekä 33 §:n mukaisesta etsintäkuulutetun kiinniottamisesta on ilman aiheetonta viivytystä laadittava pöytäkirja tai tehtävä merkintä muuhun asiakirjaan.

Pöytäkirjasta tai muuhun asiakirjaan tehdystä merkinnästä on pyynnöstä annettava jäljennös sille, joka on otettu kiinni tai jolta tavara on otettu haltuun.

Tulli antaa tarkemmat määräykset pöytäkirjan laatimisesta ja merkinnän tekemisestä muuhun asiakirjaan sekä pöytäkirjan ja merkinnän sisällöstä.

7 luku

Tullittomuus

44 § Eräisiin kansainvälisiin sopimuksiin perustuva tullittomuus

Ulkoasiainministeriö vahvistaa seuraavien kansainvälisten sopimusten mukaisen tullittomuuden edellytysten olemassaolon:

- 1) diplomaattisia suhteita koskeva Wienin yleissopimus (SopS 4/1970);
- 2) konsulisuhteita koskeva Wienin yleissopimus (SopS 50/1980);
- 3) Suomen hallituksen ja kansainvälisen järjestön välillä tehty isäntämaasopimus tai järjestön oikeudellista asemaa koskeva sopimus.

Suomessa sijaitseva unionin tai Euroopan atomienergiayhteisön toimielin vahvistaa unionin erioikeuksista ja vapauksista annetun pöytäkirjan tai Suomen hallituksen ja unionin toimielimen välillä tehdyn toimipaikkaa koskevan sopimuksen mukaisen tullittomuuden edellytysten olemassaolon. Ulkoasiainministeriö vahvistaa kuitenkin tullittomuuden edellytysten olemassaolon toimielimen palveluksessa olevan sellaisen henkilön osalta, jonka asema toimipaikkasopimuksen mukaan rinnastetaan diplomaattiseen edustajaan.

45 § Tullittoman tavaran luovutusrajoitus

Jos 44 §:ssä tarkoitettussa sopimuksessa tai pöytäkirjassa ei ole toisin sovittu, tavaraa ei saa tullia suorittamatta myydä, vuokrata eikä luovuttaa vastiketta vastaan tai vastikkeetta käytettäväksi muulle kuin vastaavaan tullittomuuteen oikeutetulle henkilölle ennen kuin kolme vuotta on kulunut tavaran luovuttamisesta 44 §:ssä tarkoitettun sopimuksen mukaiseen käyttöön.

Jos 44 §:ssä tarkoitettu tullittomuus on myönnetty luonnolliselle henkilölle ja henkilö muuttaa pois Suomesta ennen kuin 1 momentissa säädetty määräaika on kulunut ja myy käytössään olleen ajoneuvon Suomessa, siitä on suoritettava tullia yksi kolmaskymmeneskuudesosa jokaista määräajasta jäljellä olevaa täyttä tai vajaata kuukautta kohti.

46 § Muonitustavaran tullittomuus

Tullittomia ovat:

- 1) ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevan vesi- ja ilma-aluksen tavanomaiseen muonitukseen tarkoitetut tavarat ja poltto- ja voiteluaineet;
- 2) viranomaisen käytössä ja Suomen tullialueella vierailumatkalla olevan ulkomaisen aluksen tavanomaiseen muonitukseen tarkoitetut tavarat ja poltto- ja voiteluaineet;
- 3) viranomaisen käytössä olevan kotimaisen aluksen, joka lähtee vahvistetun vierailusuunnitelman mukaan viralliselle edustusmatkalle Suomen tullialueen ulkopuolelle, tavanomaiseen muonitukseen tarkoitetut tavarat ja poltto- ja voiteluaineet;
- 4) Suomen ja Venäjän välillä säännöllisesti liikennöivän matkustajajunan matkan aikana kulutettavat elintarvikkeet, tupakka ja alkoholijuomat sekä matkustajien matkatavaroissa mukaan otettaviksi myytävät tupakka, makeiset ja kosmeettiset valmisteet, jotka luovutetaan ostajalle Suomen tullialueen ulkopuolella.

Tullittomuus koskee tavaroita, jotka alus tai juna tuo mukanaan Suomen tullialueelle tai jotka siihen Suomen tullialueella toimitetaan sen omaa käyttöä varten. Tullittomuus koskee myös aluksessa tai junassa Suomen tullialueella kulutettavia tavaroita.

Tullittomia eivät ole matkustajan matkatavaroissa mukaan otettaviksi myytävät tavarat silloin, kun alus ei matkallaan pysähdy unionin tulli- tai veroalueen ulkopuolella. Matkustajille myytävien tavaroiden tullinalaisuudesta säädetään myös ulkomaanliikenteessä olevissa matkustaja-aluksissa myytävien tavaroiden verottamisesta eräissä tapauksissa annetussa laissa (397/1969).

47 § (11.8.2017/526) Muonitustavaroiden toimittaminen kulkuneuvoon

Tulli antaa tarkemmat määräykset menettelystä, jota noudatetaan toimitettaessa 46 §:ssä tarkoitettuja tullittomia tavaroita kulkuneuvoon, sekä alkoholi- ja tupakkatuotteiden valvontaan liittyvistä tilitysvelvoitteista. Tulli voi rajoittaa kulkuneuvoon toimitettavien tullittomien tavaroiden määriä sen mukaan kuin on tarpeellista matkustajamäärän, kulkuneuvon koon, liikennöntialueen ja muiden olosuhteiden mukaan. Oikeus rajoittaa kulkuneuvoon toimitettavien tavaroiden määriä koskee myös arvonnäisäverolain 70 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja ilma-aluksen varustamiseksi myytyjä tavaroita, 7 kohdassa tarkoitettuja aluksella tapahtuvaa myyntiä varten myytyjä tavaroita ja 8 kohdassa tarkoitettuja tavaroita.

L:lla 526/2017 muutettu 47 § tulee voimaan 1.1.2018. Aiempi sanamuoto kuuluu:

47 § Tullittomien muonitustavaroiden toimittaminen kulkuneuvoon

Tulli antaa tarkemmat määräykset menettelystä, jota noudatetaan toimitettaessa 46 §:ssä tarkoitettuja tullittomia tavaroita kulkuneuvoon, sekä alkoholi- ja tupakkatuotteiden valvontaan liittyvistä tilitysvelvoitteista. Tulli voi rajoittaa kulkuneuvoon toimitettavien tullittomien tavaroiden määriä sen mukaan kuin on tarpeellista matkustajamäärän, kulkuneuvon koon, liikennöntialueen ja muiden olosuhteiden mukaan.

48 § Polttoaineen tullittomuus eräissä tapauksissa

Euroopan talousalueen ulkopuolelta maanteitse Suomen tullialueelle saapuvan hyötymoottoriajoneuvon tavanomaisen polttoainesäiliön sisältämä polttoaine on tullitonta 400 litraan asti ja erityiskäyttöön tarkoitettun kontin tavanomaisen polttoainesäiliön sisältämä polttoaine 200 litraan asti matkaa kohden.

49 § Lentoliikenteen tavaroiden tullittomuus

Tullittomia ovat kansainväliseen siviili-ilmailun yleissopimukseen (SopS 11/1949) liittyneen kolmannen maan kanssa tehdyn lentoliikennesopimuksen perusteella tullittomat tavarat.

8 luku

Tulliselvitys

50 § Tavarankuljetusreitit

Tulli antaa määräykset koodeksin 135 ja 267 artiklassa tarkoitetuista kuljetusreiteistä sekä kuljetusreiteistä, joita käytetään kuljetettaessa tavaroita erityiseen veroalueeseen kuuluvan unionin tullialueen osan ja erityiseen veroalueeseen kuulumattoman unionin tullialueen osan välillä.

Tulli voi määrätä rajavyöhykkeellä, putkistoissa tai johdoissa kuljetettavien tavaroiden sekä muun taloudelliselta merkitykseltään vähäisen liikenteen kuten posti- ja matkustajaliikenteen tuontikuljetuksista erikseen.

Tulli voi erityisistä syistä ja asettamallaan ehdoilla yksittäistapauksissa myöntää oikeuden poiketa 1 momentissa tarkoitettujen tavaroiden kuljettamista koskevien määräysten noudattamisesta.

51 § Tavarantoimitusvelvollisuus unionin sisäliikenteessä

Jos tavarantoimitus toisesta jäsenvaltiosta Suomeen, tavarantoimitus Suomesta toiseen jäsenvaltioon tai tavarantoimitus Suomessa edellyttää viranomaisen myöntämää lupaa, todistusta tai muuta asiakirjaa eikä sitä ole myönnetty ennen tuontia tai vientiä, tavara on ilmoitettava tuotaessa tai vietäessä Tullille.

52 § Tulliselvitysmuodollisuudet ja ulkomaankaupan tilastojen tuottamiseksi kerättävät tiedot

Tulli voi määrätä tulliselvityksessä sovellettavista muodollisuuksista ja ulkomaankaupan tilastojen tuottamiseksi tiedonantovelvollisilta kerättävistä tiedoista, keräämisessä noudatettavista menettelyistä ja määräajoista siltä osin kuin niistä ei säädetä unionin tai kansallisessa lainsäädännössä.

53 § Tulliedustuksesta

Välillisenä edustajana toimivan asiamiehen on tullilmoitusta tehdessään ilmoitettava Tullille tarpeelliset tiedot myös päämiehestä, jonka lukuun tullilmoitus tehdään. Tulli antaa tarkemmat määräykset päämiehestä ilmoitettavista tiedoista.

54 § Vakuuden vaatiminen

Koodeksin III osaston 2 luvussa säädetään tullivelan tai mahdollisen tullivelan maksamisesta vaadittavasta vakuudesta.

Tulli antaa tarkemmat määräykset kansallisten verojen ja maksujen osalta vaadittavan vakuuden määrän määrittämisestä.

Tulli voi muuttaa vakuuden määrää henkilön toiminnassa tai taloudellisessa asemassa tapahtuneiden muutosten perusteella.

Tulli voi määrätä vakuusasiakirjan laatimisesta muussa kuin asiakirjamallin muodossa sekä siitä, mitkä delegoidun asetuksen 83 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen vakuuden muodot Tulli hyväksyy.

55 § Lupa vapaa-alueen perustamiseen

Tulli päättää koodeksin 243 artiklan 1 kohdan mukaisen vapaa-alueen perustamiseen myönnettävästä luvasta ja sen ehdoista.

56 § Tietojen ilmoittaminen EORI-rekisteriin muita kuin sähköisiä tietojärjestelmiä käyttäen

Tulli voi antaa delegoidun asetuksen 4 artiklassa tarkoitetun määräyksen tilanteista, joissa talouden toimijoiden rekisteröinti- ja tunnistejärjestelmään (EORI) rekisteröinnissä tarvittavat tiedot voidaan toimittaa käyttäen muita kuin sähköisiä tietojärjestelmiä.

57 § Erityismenettelyn menettelynhaltijan oikeuksien ja velvollisuuksien siirto

Tulli voi määrätä, siltä osin kuin niistä ei säädetä unionin lainsäädännössä, tapauksista, joissa ja edellytyksistä, joilla muuhun erityismenettelyyn kuin passitusmenettelyyn asetettuja tavaroita koskevat menettelynhaltijan oikeudet ja velvollisuudet voidaan siirtää kokonaan tai osittain koodeksin 218 artiklassa tarkoitetulla tavalla, sekä siirtoa koskevista menettelyistä.

9 luku

Tulliverotuksen toimittaminen

58 § Tullin määrän määrittäminen

Tulli määrittää tullin määrän saamansa ilmoituksen taikka muutoin saamiensa tai hankkimiensa tietojen perusteella.

Tulli määrätään arvion perusteella, jos tulli-ilmoitusta ei ole annettu tai sitä ei voida täydennettynäkään käyttää tullin määrittämisen perusteena. Tullin määräämistä koskevassa päätöksessä on mainittava arvion perusteet.

59 § Tullin kiertäminen

Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, tullausta toimitettaessa on meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa.

60 § Tullin tileihin kirjaaminen

Tulli määrää koodeksin 104 artiklassa tarkoitetusta kansallisesta menettelystä, jonka mukaisesti tuonti- tai vientitullin määrä kirjataan tileihin.

61 § Tiedoksianto tullin määrästä

Määrätty tullin määrä annetaan sanomamuotoista sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttävälle Tullin asiakkaalle tiedoksi:

- 1) vastaussanomalla, jolloin asiakkaan katsotaan saaneen tullin määrästä tiedon, jollei muuta näytetä, ajankohtana, jona vastaussanoma on saapunut asiakkaan tietojärjestelmään; tai
- 2) siten kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään todisteellisesta tiedoksiannosta.

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitetulle Tullin asiakkaalle määrätty tullin määrä annetaan tiedoksi tullauspäätöksellä. Jollei muuta näytetä, katsotaan asiakkaan saaneen tullin määrästä tiedon:

- 1) tullauspäätöksen vahvistamispäivänä, jos tullauspäätös on annettu asiakkaalle;
- 2) tullauspäätöksen vahvistamispäivää seuraavana arkipäivänä, jos tullauspäätös on toimitettu asiakkaan postilokeroon tullitoimipaikassa;

3) kahdeksantena päivänä tullauspäätöksen vahvistamispäivästä, jos tullauspäätös on annettu postin kuljetettavaksi.

62 § Määräaika tullivelan tiedoksi antamiselle

Määräajasta tullivelan tiedoksi antamiselle säädetään koodeksin 103 artiklassa. Jos tullivelka on syntynyt sellaisen teon seurauksena, joka sen suorittamishetkellä olisi voinut johtaa rikosoikeudenkäyntiin, määräaika tullivelan tiedoksi antamiselle on viisi vuotta tullivelan syntymispäivästä.

Jos Tulli antaa tullivelan tiedoksi soveltaen 1 momentissa säädettyä viiden vuoden määräaika, Tullin on päätöksessään ilmoitettava myös ne seikat ja selvitykset, joiden johdosta se katsoo, että tullivelka voidaan antaa tiedoksi koodeksin 103 artiklan 1 kohdassa säädetyn kolmen vuoden määräajan kulumisen jälkeen, sekä mainittava sovelletut säännökset.

63 § Tulliasiamiehen kuuleminen ja päätöksen tiedoksianto tulliasiamiehelle

Tulliasiamiestä kuullaan ja päätös annetaan hänelle tiedoksi siten, että päätöksen tekevä Tullin yksikkö varaa tulliasiamiehelle tilaisuuden tutustua päätökseen ja asiaa koskeviin asiakirjoihin.

10 luku

Tullivelan kantaminen

64 § Tullin maksaminen

Tulli maksetaan rahalaitokseen Tullin määräämälle tilille. Maksaja vastaa maksamisesta aiheutuvista kuluista. Tulli voidaan maksaa myös tullitoimipaikkaan, jolloin maksamisesta ei veloiteta lisäkuluja.

Tulli on maksettava 10 päivän kuluessa tullauspäätöksen vahvistamispäivästä. Tullin maksamisen määräajan pidentämisestä ja keskeyttämisestä sekä velalliselle myönnettävästä maksunlykkäyksestä ja muusta maksuhelpotuksesta säädetään koodeksin 108–112 artiklassa.

65 § Maksunlykkäyksen eräpäivä

Tulli voi määrätä koodeksin 111 artiklan 6 kohdassa säädettyjen maksunlykkäyksen eräpäivien soveltamisesta.

66 § Eräpäivän siirtyminen

Määräpäivän siirtymisestä säädetään säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain (150/1930) 5 §:ssä. Tullin voi suorittaa seuraavana ensimmäisenä arkipäivänä myös, jos tullin eräpäivä on päivä, jona pankkien keskinäisissä maksuissaan yleisesti käyttämät maksujärjestelmät eivät ole Suomen säädöskokoelmassa julkaistavan Suomen Pankin ilmoituksen mukaan käytössä.

67 § Tullin suoritusajankohta

Tulli katsotaan maksetuksi Tullille sinä päivänä, jona:

1) maksu on veloitettu maksajan tililtä; tai

2) maksu on maksettu käteisenä rahalaitokseen tai tullitoimipaikkaan.

Jos tietoa maksu- tai veloituspäivästä ei ole välitetty maksun mukana, tulli katsotaan maksetuksi sinä päivänä, jona se on kirjattu Tullin pankkitilille, jollei velallinen näytä tai asiakirjojen perusteella voida todeta maksu- tai veloituspäivän olleen tätä aikaisempi.

68 § Maksuhelputuksesta perittävä korko

Koodeksin 112 artiklassa säädetty luottokorko kannetaan maksuhelputuksen ajalta.

69 § Kuittaus

Kun Tulli palauttaa tullia, veroa, julkisoikeudellista maksua, niiden maksamisen viivästysseuraamuksia taikka luotto- tai muuta lykkäyskorkoa henkilölle, joka on vastuussa maksamatta jätetystä tullilaskusta tai muusta suorituksesta, Tulli voi käyttää palautuksen erääntyneen tullin, veron tai maksun sekä niiden maksamisen viivästysseuraamusten ja luotto- tai lykkäyskoron suoritukseksi (*kuittaus*). Kuitattavien saatavien on oltava vastakkaisia, samanlaisia ja perimiskelpoisia.

Jos erityiset syyt niin vaativat, asianosaiselle on annettava tilaisuus selvityksen esittämiseen ennen kuittaamista. Muilta osin menettelyssä noudatetaan hallintolakia.

Tullin saatavan kuittauspäivä on päivä, jona palautuspäätös on tehty. Palautuskorko sekä viivästysseuraamukset lasketaan kuittauspäivään.

Tulli ilmoittaa toimitetusta kuittauksesta velalliselle ja, jos kuittaukseen on käytetty muun velasta vastuussa olevan palautusta, myös muulle velasta vastuussa olevalle. Kuittausilmoitukseen liitetään muutoksenhakuosoitus. Tulli voi antaa tarkempia määräyksiä kuittauksessa noudatettavasta menettelystä.

70 § Kuittauksen esteet

Kuittaukseen ei käytetä:

- 1) erehdyksessä liikaa suoritettua tullia, veroa tai maksua;
- 2) palautusta, jota vastaavat varat on suoritettu jako-osuutena velallisen konkurssipesästä.

Palautettavaa määrää ei käytetä:

- 1) vanhentuneen velan suoritukseksi;
- 2) sellaisen velan tai sen osan suoritukseksi, jonka täytäntöönpano on keskeytetty tai kielletty.

Palautuksen saajan konkurssi tai palautuksen ulosmittaus eivät estä kuittauksen toimittamista. Tulli ilmoittaa ulosottomiehellä perittävänä olevan tullilaskun kuittauksesta viipymättä ulosottomiehelle.

71 § Palautuksen käyttäminen muun viranomaisen saatavan suoritukseksi

Jos Tullin palauttamaa kuittauskelpoista määrää ei käytetä Tullin saatavien kuittaukseen, se voidaan käyttää palautuksen saajan muiden erääntyneiden ja maksamattomien valtion verojen,

julkisoikeudellisten maksujen sekä niiden viivästysseuraamusten ja lykkäyskorkojen suoritukseksi, jos asianomainen viranomainen on pyytänyt sitä Tullilta ennen palautuksen maksamista.

Vastaavasti maksuvelvollisen toiselta viranomaiselta oleva kuittauskelpoinen palautus voidaan Tullin pyynnöstä käyttää Tullin saatavan kuittaukseen. Kuittauksessa sovelletaan tällöin tämän lain kuittausta koskevia säännöksiä.

Jos palautettavaa määrää ei käytetä Suomen viranomaisten saatavien suoritukseksi, voidaan palautus käyttää vieraan valtion kanssa virka-avusta tulliasioissa tehdyn sopimuksen nojalla Suomessa perittävänä olevan ulkomaan tullin tai veron suoritukseksi.

72 § Varojen kohdistaminen

Maksaja voi osoittaa ne tullaus- ja jälkitullauspäätökset, joiden suorittamiseksi maksu käytetään. Yksilöimättömät maksut, kuittaukseen käytettävät palautukset ja vakuudesta saadut varat käytetään saatavien suorittamiseksi päätösten ikäjärjestyksessä aikaisimmin annetusta päätöksestä alkaen. Suomessa virka-apusopimuksen nojalla perittävänä oleva tulli ja verot suoritetaan yksilöimättömistä maksuista ja varoista kuitenkin viimeisinä.

Kannetut, kuitatut tai perityt sekä vakuudesta saadut varat käytetään saatavan suoritukseksi seuraavassa järjestyksessä:

- 1) tulli;
- 2) luotto- ja muu maksunlykkäyskorko;
- 3) veronlisäys ja viivekorko;
- 4) tullin-, veron- tai maksunkorotus ja virhemaksu;
- 5) kansalliset verot ja maksut.

Tulli voi saatavan vanhentumisen estämiseksi, saatavan perimisen turvaamiseksi tai tullin tulouttamisen varmistamiseksi kohdistaa maksusuorituksen yksittäistapauksessa toisin kuin 1 momentissa säädetään. Veronsaajien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi Tulli voi myös yksittäistapauksessa käyttää maksuvelvolliselta saadut varat muussa kuin 2 momentissa säädettyssä järjestyksessä.

73 § Maksujen siirto Tullille

Rahalaitoksen on suoritettava vastaanottamansa tullit päivittäin Tullin tilille viimeistään maksupäivää seuraavana sellaisena arkipäivänä, jona rahalaitos on yleisölle avoinna. Jos rahalaitos ei maksupäivänä ole yleisölle avoinna, varat on siirrettävä asianomaiselle tilille viimeistään tätä seuraavana toisena rahalaitoksen aukiolopäivänä.

Valtion maksuliikepankit siirtävät kuitenkin vastaanottamansa tullit Tullin tilille siten kuin valtion maksuliikkeen hoitamisesta tehdyn sopimuksen yhteydessä on sovittu.

74 § Verovarojen kirjanpito

Tulli pitää verovarojen kirjanpitoa kannetuista ja palautetuista tulleista, veroista sekä muista suorituksista, jollei tullien kirjanpidosta unionin lainsäädännössä toisin säädetä.

Verovarojen kirjanpidon tulee sisältää tiedot kannetuista ja palautetuista tulleista, veroista sekä muista suorituksista. Kirjanpidosta on käytävä ilmi valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) ja sen nojalla annetuissa säännöksissä edellytetyt tiedot samoin kuin veronsaajille tehtävien tilitysten edellyttämät tiedot.

11 luku

Tullivelan perintä

75 § Tullin periminen ulosottoihin ja perimisen turvaaminen

Jollei tässä laissa tai unionin lainsäädännössä toisin säädetä, tullin perimiseen ulosottoihin ja perimisen turvaamiseen sovelletaan mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) perustevalitusta koskevia säännöksiä lukuun ottamatta sekä verojen ja maksujen perimisen turvaamisesta annetussa laissa (395/1973) säädetään.

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan myös Tullin kantamien muiden verojen, tullin- ja veronkorotuksen, virhemaksun sekä julkisoikeudellisten maksujen perintään, jollei laissa toisin säädetä.

76 § Perintäkeinot

Tulli voi selvitettyään velallisen maksukykyä ja tarkoituksenmukaista perintäkeinoa varojen perimiseksi:

- 1) lähettää maksamatta jätetyn tullilaskun ulosottoihin perittäväksi;
- 2) käyttää hallussaan olevaa vakuutta;
- 3) myöntää maksunlykkäyksen tai muun koodeksissa tarkoitetun maksuhelpotuksen;
- 4) hakea velallisen tai muun tullin maksamisesta vastuussa olevan konkurssiin;
- 5) käyttää puhevaltaa konkurssissa, sulautumisessa, jakautumisessa, kiinteistön pakkohuutokaupassa, julkisessa haasteessa, yrityksen saneerausmenettelyssä ja yksityishenkilön velkajärjestelyssä sekä muissa näihin rinnastettavissa tilanteissa;
- 6) ryhtyä tarvittaviin oikeudenkäynteihin;
- 7) ryhtyä turvaamistoimiin;
- 8) pyytää ja antaa kansainvälistä virka-apua siitä erikseen säädetyllä tavalla;
- 9) ilmoittaa julkaistaviksi velallisen ja muun tullin maksamisesta vastuussa olevan nimen, toiminimen sekä yritys- ja yhteisötunnuksen, Tullin tiedossa olevan kotikunnan, jollei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 31 kohdasta tai väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009)

36 §:n 1 momentista muuta johdu sekä maksamatta jätetyn tullilaskun verolajit ja määrät viivästysseuraamuksineen;

10) ryhtyä muihin tarvittaviin toimiin.

Tullin on viipymättä ilmoitettava ulosottoviranomaiselle 1 momentin mukaisesta perintätoimesta, joka saattaa aiheuttaa muutoksia tullilaskun ulosottoperintään.

77 § Täytäntöönpanon lykkääminen

Täytäntöönpanon lykkäämistä muutoksenhaun kohteena olevaan päätökseen haetaan kirjallisesti Tullilta. Täytäntöönpanon lykkäämistä koskeva hakemus on käsiteltävä viivytyksettä.

Täytäntöönpanon lykkäämistä koskeva päätös on voimassa, jollei Tulli yksittäistapauksessa toisin päättä, kunnes velallisen oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaannista on kulunut 60 päivää tai kunnes tämän valitus on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä. Täytäntöönpanon lykkäämistä koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

Ulosmitattua omaisuutta koskevan täytäntöönpanon lykkäämisen hakemiseen ulosottomieheltä sovelletaan, mitä siitä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 15 §:ssä.

78 § Tullin jättäminen perimättä

Jos perittävä määrä on alle 10 euroa, sitä ei peritä. Perimiseen voidaan kuitenkin ryhtyä, jos samalta maksuvelvolliselta on Tullin, maksuvelvollisen tai muun asianosaisen tekemän laskuvirheen tai muun erehdyksen vuoksi taikka muusta syystä jäänyt lukuisia suorituksia perimättä tai jos perimiseen muutoin on erityistä aihetta.

79 § Perintätoimista luopuminen

Tulli voi olla ryhtymättä tullin perintään tai keskeyttää perinnän, jos sen ei arvioida johtavan tulokseen. Perintä kuitenkin aloitetaan tai keskeytettyä perintää jatketaan tilanteessa, jossa sen voidaan olettaa johtavan tulokseen.

12 luku

Tullihuutokauppa, tavarán muu myynti, luovutus ja hävittäminen

80 § Tullihuutokaupalla tai muulla tavoin myytävät tavarat

Tulli myy julkisella tullihuutokaupalla tavarán, joka on:

- 1) tuomittu lainvoimaisella päätöksellä menetetyksi valtiolle;
- 2) luovutettu valtiolle;
- 3) väliaikaisesti varastoitu eikä sitä ole asetettu tullimenettelyyn tai jälleenviety koodeksin 149 artiklassa säädettyssä määräajassa;
- 4) tullivalvonnassa ja jota ei voida luovuttaa koodeksin 198 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitusta syystä;

5) jätetty noutamatta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun Tulli on tehnyt päätöksen tavarantoimituksesta vapaaseen liikkeeseen;

6) jäänyt lainvoimaisen päätöksen nojalla Tullin haltuun.

Jos 1 momentissa tarkoitettu tavara on tuontikiellon tai -rajoituksen alainen, se voidaan luovuttaa ainoastaan ostajalle, joka esittää luovutuksen edellyttämät asiakirjat.

Jos 1 momentissa tarkoitettu tavara on helposti pilaantuvaa, nopeasti häviävää, arvoltaan alenevaa, erittäin kallishoitoista tai jos se muusta syystä tulee voida myydä kiireellisesti, tavara voidaan myydä myös muulla tavoin, ja odottamatta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua päätöksen lainvoimaisuutta.

81 § Tavarantoimituksen muu luovutus tai hävittäminen

Jos 80 §:ssä tarkoitettua tavaraa ei voida myydä sen käyttöä tai myyntiä rajoittavan lainsäädännön tai muun tavarantoimituksen laatuun liittyvän syyn vuoksi tai jos sen myynti olisi epätarkoituksenmukaista eikä tavarantoimituksen käytöstä, luovuttamisesta tai hävittämisestä ole säädetty erikseen, tavara voidaan valtiovarainministeriön päätöksellä luovuttaa valtion laitokselle tai erityisestä syystä muulle taholle. Muussa tapauksessa tavara hävitetään.

Jos 80 §:n 1 momentin 3–6 kohdassa tarkoitettu tavara luovutetaan valtion laitokselle, tavarantoimituksen omistusoikeus siirtyy luovutettaessa valtiolle. Jos tavara luovutetaan muulle taholle kuin valtion laitokselle, omistusoikeus siirtyy luovutuksensaajalle, jollei valtiovarainministeriö toisin päättä.

82 § Menettely tavarantoimituksen myynnissä

Tavarantoimituksen myynnistä on ilmoitettava, jos mahdollista, etukäteen kirjallisesti tavarantoimituksen ilmoittajalle ja sille, jonka lukuun ilmoitus tai tiedonanto on annettu. Myynnistä on ilmoitettava myös tavarantoimituksen omistajalle, jos omistaja on Tullin tiedossa ja hänen yhteystietonsa ovat Tullin saatavilla.

Tullihuutokauppaa koskeva myynti-ilmoitus julkaistaan yleisölle kaikille avoimessa tietoverkossa sekä Tullin harkinnan mukaan muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Myyntiehdot on ilmoitettava ennen tavarantoimituksen myyntiä.

Tavaraa tullihuutokaupalla tai muutoin myytäessä alimman hyväksyttävän tarjouksen tulee kattaa myytävästä tavarasta myynnin perusteella kannettavaksi tulevan tai mahdollisesti maksamatta olevan tullin, valmisteverojen ja suoritemaksujen määrä.

Tulli voi antaa tarkempia määräyksiä tullihuutokaupan toimittamisesta ja tavarantoimituksen myynnissä muulla tavoin noudatettavasta menettelystä.

83 § Vastuu myytävästä tai muulla tavoin luovutettavasta tavarasta

Tulli ei vastaa 80 ja 81 §:n mukaisesti myydyin tai luovutettua tavarantoimituksen puutteista tai virheistä eikä muistakaan ominaisuuksista.

84 § Myytävästä tavarasta suoritettava tulli

Muun kuin unionitavaran myynti 80 §:ssä säädetyn tavoin vastaa tavaran luovutusta vapaaseen liikkeeseen. Tämä ei kuitenkaan koske sellaista muuta kuin unionitavaraa, joka on ilmoitettu luovutettavaksi vapaaseen liikkeeseen, mutta jota koskevaa tullivelkaa ei ole kokonaan maksettu.

Jos myynnin yhteydessä syntyy tullivelka tavaran vapaaseen liikkeeseen luovuttamisen johdosta, tulli sisältyy tavaran myyntihintaan.

85 § Kauppahinnan maksaminen ja omistusoikeuden siirtyminen

Tullihuutokaupalla tai muulla tavoin myydyin tavaran kauppahinta on maksettava heti. Ostaja saa omistusoikeuden myytyyn tavarahan ja tavara luovutetaan hänelle, kun kauppahinta on maksettu. Tulli saa purkaa kaupan, jos ostaja ei maksa kauppahintaa heti.

86 § Myynnistä kertyneet varat

Tullihuutokaupasta tai tavaran muusta myynnistä kertyneillä varoilla suoritetaan tavarahan liittyvät kustannukset seuraavassa järjestyksessä:

- 1) tulli, valmisteverot ja suoritmaksut;
- 2) tavaran säilytyksestä ja myynnistä Tullille aiheutuneet kustannukset;
- 3) muut kansalliset verot ja maksut;
- 4) 72 §:n 2 momentissa mainitut muut erät mainitussa momentissa säädetystä järjestyksessä;
- 5) muut kustannukset.

Jos muun kuin valtiolle kuuluvan omaisuuden kauppahinnasta jää 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten vähentämisen jälkeen ylijäämää, se on tilitettävä valtiolle, jos myydyin tavaran ilmoittaja tai henkilö, jonka lukuun ilmoitus tai tiedonanto on annettu, ei vuoden kuluessa tavaran myynnistä vaadi ylijäämää itselleen Tullille osoittamallaan kirjallisella hakemuksella. Tullin on ilmoitettava ylijäämästä edellä mainituille henkilöille sekä myydyin tavaran edelliselle omistajalle, jos Tullilla on tarvittavat yhteystiedot.

Tavaran myynnistä on tehtävä tilitys.

13 luku

Muutoksenhaku

87 § Tullin palauttamista tai peruuttamista koskevan hakemuksen siirtäminen komission ratkaistavaksi

Tulli päättää koodeksin 116 artiklan 3 kohdan mukaisesti tullin palauttamista tai peruuttamista koskevan hakemuksen siirtämisestä komission ratkaistavaksi.

88 § Oikaisuvaatimus

Tullin päätökseen saa vaatia oikaisua Tullilta. Koodeksin 116 artiklan 1 kohdan a alakohtaan perustuvaa hakemusta pidetään oikaisuvaatimuksena.

Valtion puolesta oikeus vaatia oikaisua Tullin päätökseen on Tullin tulliasiamiehellä. Tulliasiamies voi vaatia oikaisua vain silloin, kun hän katsoo, että se on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa taikka verotus- tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi tarpeen, tai asian ollessa taloudellisesti merkittävä tai jos valtion oikeudenvallvonta muutoin sitä edellyttää.

Määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiselle muussa tullin määräämistä, tullin palauttamista tai tullin peruuttamista koskevassa asiassa kuin haettaessa muutosta koodeksin 116 artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella on kolme vuotta tullivelan tiedoksisaannista, kuitenkin aina vähintään 60 päivää tullin palauttamista tai peruuttamista koskevan päätöksen tiedoksisaannista. Määräaika muussa kuin tullin määräämistä, tullin palauttamista tai tullin peruuttamista koskevassa asiassa on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Tulliasiamiehen määräaika on 30 päivää päätöksen tekemisestä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava määräajassa Tullille. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

89 § Valitus hallinto-oikeuteen

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

Valtion puolesta valitusoikeus on Tullin tulliasiamiehellä. Tulliasiamies voi hakea muutosta valittamalla vain 88 §:n 2 momentissa säädetyillä perusteilla.

Valitusaika tullin määräämistä, palauttamista tai peruuttamista koskevassa asiassa on kolme vuotta tullivelan tiedoksisaannista, kuitenkin aina vähintään 60 päivää oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaannista. Muussa asiassa valitusaika on 30 päivää oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaannista. Tulliasiamiehen valitusaika on 30 päivää päätöksen tekemisestä.

90 § Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valtion puolesta valitusoikeus on Tullin tulliasiamiehellä. Tulliasiamies voi hakea muutosta valittamalla vain 88 §:n 2 momentissa säädetyillä perusteilla.

Valitus on tehtävä 60 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista.

91 § Muutoksenhakua koskevien asiakirjojen säilyttäminen

Hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus lähettävät valituksen ratkaistuaan valitusta koskevat asiakirjat Tulliin säilytettäväksi.

92 § Valtion edunvalvojan kuulematta jättäminen

Sen lisäksi, mitä hallintolainkäyttölain (586/1996) 34 §:n 2 momentissa säädetään asian ratkaisemisesta asianosaista kuulematta, hallinto-oikeus voi ratkaista tullausta koskevasta päätöksestä tehdyn valituksen kuulematta valtion edunvalvojaa, jos veron määrä voi velallisen valituksen johdosta muuttua enintään 6 000 euroa, eikä asia ole tulkinnanvarainen tai epäselvä.

93 § Muutoksenhaun johdosta palautettava tulli

Jos tulli on oikaisuvaatimuksen johdosta tai hallinto-oikeuden päätöksellä poistettu tai sitä on alennettu, liikaa maksettu tulli on muutoksenhausta huolimatta palautettava viivytyksettä.

Jos tullia on oikaisuvaatimuksen tai valituksen johdosta palautettu, palautettavalle määrälle suoritetaan korkoa. Palautukselle maksettu korko ei ole tuloverotuksessa veronalaista tuloa.

Korko lasketaan vuotuisena korkona, joka on kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 0,5 prosenttia. Korko lasketaan oikaisuvaatimuksen vireilletulopäivästä tai, jos tulli on maksettu vasta sen jälkeen, tullin maksupäivästä takaisinmaksupäivään.

Korko lasketaan tässä pykälässä säädetyn mukaisesti myös silloin, kun palautettava tulli on peritty verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain perusteella ulosottoimin.

94 §

Viittaussäännös

Jollei tässä laissa tai muualla erikseen toisin säädetä, oikaisuvaatimuksen käsittelyyn sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään ja valituksen käsittelyyn, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

14 luku

Seuraamukset

95 § Tullinkorotus

Tulli voi korottaa maksettavaksi määrättyä tai määrättävää tullia, jos:

- 1) tulli-ilmoitus taikka muu tulliverotusta varten annettavaksi säädetty tai Tullin pyytämä tieto tai asiakirja on annettu säädetyn tai määrätyn määräajan jälkeen, vähintään 50 ja enintään 2 500 eurolla;
- 2) 1 kohdassa tarkoitettu velvoite täytetään vasta Tullin kehotuksen jälkeen, enintään 3 500 eurolla;
- 3) tulli-ilmoitus, muu 1 kohdassa tarkoitettu tieto tai asiakirja on annettu vaillinaisena tai virheellisenä taikka ilmoitusvelvollisuus on kokonaan tai osaksi laiminlyöty, enintään 30 prosentilla;
- 4) tulli-ilmoitus, muu 1 kohdassa tarkoitettu tieto tai asiakirja on annettu vaillinaisena tai virheellisenä taikka ilmoitusvelvollisuus on kokonaan tai osaksi laiminlyöty tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta, ja menettely on ollut omiaan aiheuttamaan sen, että tullia olisi voinut jäädä määräämättä, enintään 100 prosentilla;
- 5) maahan saapuva henkilö tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta on laiminlyönyt ilmoitusvelvollisuutensa tuodessaan tai yrittäessään tuoda tullitta enemmän tavaraa kuin mihin hänellä on oikeus ja jos asiaa ei ole käsiteltävä tullirikoksena, 100 prosentilla.

Jos 1 momentissa tarkoitettu teko tai laiminlyönti on koskenut vain osaa tavaroista, korotus määrätään vain näiden tavaroiden osalta.

96 § Virhemaksu

Tulli voi määrätä virhemaksua, jos:

- 1) 95 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu viivästys koskee tullimenettelyä, jossa ei määrätä tullia tai jossa tullin määrä on vähäinen eikä tullinkorotusta ole määrätty, vähintään 50 ja enintään 3 500 euroa;
- 2) 95 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettu vaillinaisuus, virheellisyys tai laiminlyönti koskee tullimenettelyä, jossa ei määrätä tullia tai jossa tullin määrä on vähäinen eikä tullinkorotusta ole määrätty, taikka jos on annettu puutteellinen tai virheellinen tieto tai asiakirja hakemusmenettelyssä tai tullietuuden saamiseksi, vähintään 50 ja enintään 15 000 euroa;
- 3) viivästys tai muu virheellisyys koskee jäsenvaltioiden välistä tavarakauppaa koskevista yhteisön tilastoista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3330/91 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 638/2004 säädettyä unionin sisäkaupan tilastointia koskevaa menettelyä taikka koodeksissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyä tavaroiden tuontia unionin tullialueelle tai vientiä unionin tullialueelta, tavaroiden esittämistä Tullille, saapumisen yleisilmoitusta, poistumisen yleisilmoitusta, tullimenettelyn päättämistä, Tullille esitettyjen tavaroiden purkamista tai lastaamista, tavaroiden väliaikaista varastointia tai siirtämistä pois tullivalvonnasta, tulliviranomaisen tavaroihin, pakkauksiin tai kuljetusvälineisiin kiinnittämien tunnisteen poistamista tai hävittämistä, tavaroiden hävittämistä koodeksin 197 artiklan mukaisesti tai tavaroiden valtiolle luovuttamista koskevaa menettelyä, vähintään 50 ja enintään 3 500 euroa;
- 4) Tullin myöntämän luvan tai yksittäistä tapausta koskevan muun päätöksen ehdon noudattaminen tai Tullin tämän lain 47, 52 tai 57 §:n nojalla antamassa määräyksessä tarkoitettu velvollisuus, jonka laiminlyönnistä ei ole säädetty seuraamusta 95 §:ssä tai edellä 1–3 kohdassa, on kokonaan tai osittain laiminlyöty, vähintään 50 ja enintään 3 500 euroa;
- 5) jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten keskinäisestä avunannosta sekä jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten ja komission yhteistyöstä tulli- ja maatalousasioita koskevan lainsäädännön moitteettoman soveltamisen varmistamiseksi annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 515/97 18 a artiklan 4 kohdassa säädetty velvoite ilmoittaa konttien liikkeistä saadut tiedot on kokonaan tai osaksi laiminlyöty taikka kyseiset tiedot on annettu vaillinaisina tai virheellisinä, vähintään 50 ja enintään 3 500 euroa;
- 6) teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvonnasta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1383/2003 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 608/2013 päätöksen saajalle säädetty velvoite on kokonaan tai osaksi laiminlyöty, vähintään 50 ja enintään 3 500 euroa.

Virhemaksu määrätään sille, jonka vastuulle velvoitteen täyttäminen, jota virheellisyys tai laiminlyönti koski, on säädetty tai määrätty.

97 § Jälkikäteen tullinkorotus ja virhemaksu

Tullinkorotus tai virhemaksu voidaan määrätä tullivelan tiedoksiannon jälkeen kolmen vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tullivelka on syntynyt tai, jos tavara on tulliton, jolloin Tulli on hyväksynyt tulli-ilmoituksessa annetut tiedot.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa virhemaksu voidaan määrätä kolmen vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin unionin sisäkaupan tilastoilmoitus, tuonti- tai vientirajoitusten noudattamisen kannalta merkityksellinen tieto tai muu 96 §:ssä tarkoitettu asiakirja tai tieto on annettu tai olisi pitänyt antaa.

98 § Tullinkorotuksen ja virhemaksun määrääminen

Tullinkorotuksen ja virhemaksun määrääminen perustuu kokonaisarviointiin. Määrää arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn moitittavuus, toistuvuus ja tekijän taloudellinen asema. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon menettelyllä tavoiteltu hyöty tai sillä aiheutettu vahinko, jos ne ovat määritettävissä, sekä tekijän yhteistyö Tullin kanssa asian selvittämiseksi.

Tullinkorotus tai virhemaksu jätetään määräämättä, jos teko tai laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden vähäinen taikka tullinkorotuksen tai virhemaksun määräämistä on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Tullinkorotus tai virhemaksu jää voimaan tullivelan lakkaamisesta tai tullin palauttamisesta huolimatta, jos syyt, joiden nojalla tullinkorotus tai virhemaksu on määrätty, ovat edelleen olemassa.

Mitä erillisellä päätöksellä määrättävästä veron- ja tullinkorotuksesta annetussa laissa (781/2013) säädetään veronkorotuksesta ja verotuspäätöksestä, sovelletaan myös virhemaksuun ja Tullin päätökseen.

99 § Tullirikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rikko

1) koodeksissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyä tulli-ilmoituksen tai muun tulliverotusta varten annettavan tiedon tai asiakirjan antamista, tavaroiden tuontia unionin tullialueelle tai vientiä unionin tullialueelta, tavaroiden esittämistä Tullille, saapumisen yleisilmoitusta, poistumisen yleisilmoitusta, tullimenettelyn päättämistä, Tullille esitettyjen tavaroiden purkamista tai lastaamista, tavaroiden väliaikaista varastointia tai siirtämistä pois tullivalvonnasta, tulliviranomaisen tavaroihin, pakkauksiin tai kuljetusvälineisiin kiinnittämien tunnisteen poistamista tai hävittämistä, tavaroiden hävittämistä koodeksin 197 artiklan mukaisesti taikka tavaroiden valtiolle luovuttamista koskevaa menettelyä koskevaa velvollisuutta,

2) määräystä, jonka Tulli on antanut 47 §:n perusteella tullittomien tavaroiden tilitykseen liittyvistä menettelyistä, 50 §:n perusteella tavaroiden kuljetusreiteistä tai 52 §:n perusteella tulliselvityksessä sovellettavista muodollisuuksista,

3) tämän lain 51 §:ssä säädettyä tavaroiden ilmoittamisvelvollisuutta,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta eikä teko ole rangaistava lievänä tulliselvityksirikoksena, *tullirikkomuksesta* sakkoon.

Tullirikkomuksesta ei kuitenkaan tuomita, jos asiassa on määrätty tullinkorotus tai virhemaksu.

15 luku

Erinäiset säännökset

100 § Tullin antama virka-apu

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Tulli voi toimivaltuuksiensa rajoissa antaa pyynnöstä virka-apua toiselle viranomaiselle sen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Virka-avun antamisen edellytyksenä on, että se voi tapahtua vaarantamatta Tullille säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Päätöksen virka-avun antamisesta tekee Tullissa virka-aputehtävän suorittamisesta vastaavan Tullin hallinnosta annetussa laissa (960/2012) tarkoitetun Tullin yksikön päällikkö tai virka-aputehtävän suorittamisesta vastaavan toimintayksikön päällikkö. Esitutkintaa tai pakkokeinoja koskevan virka-avun antamisesta päättää pidättämiseen oikeutettu tullimies.

101 § Tullille annettava virka-apu

Viranomaisen on annettava Tullille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi sellaista tarpeellista virka-apua, jonka antamiseen asianomainen viranomainen on toimivaltainen. Tullille annettavasta avusta säädetään myös poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa (687/2009).

Päätöksen virka-avun pyytämisestä tekee virka-apua tarvitsevan Tullin hallinnosta annetussa laissa tarkoitetun Tullin yksikön päällikkö tai virka-apua tarvitsevan toimintayksikön päällikkö. Esitutkintaa tai pakkokeinoja koskevan virka-avun pyytämisestä päättää tutkinnanjohtaja.

102 § Velvollisuus antaa tietoja

Henkilön, jota tullitoimenpide koskee suoraan tai välillisesti, on annettava Tullille sen pyynnöstä ja asetetussa määräajassa kaikki tullitoimenpiteen suorittamiseksi tarvittavat tuojaa, viejää, muuta asianosaista, tavaraa, kulkuneuvoa, matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa koskevat asiakirjat ja tiedot.

Henkilön, jolla on hallussaan toisen tulliverotusta tai siitä johtuvaa muutoksenhakua koskevaa asiaa varten tarpeellisia tietoja, on annettava ne Tullille sen kehotuksesta määräajassa. Tiedonantovelvollisuus ei koske tietoja, jotka koskevat asiaa, josta henkilöllä on lain mukaan oikeus kieltäytyä todistamasta. Taloudellista asemaa koskevia tietoja ei kuitenkaan saa kieltäytyä antamasta.

103 § Tietojen antamisesta ja tarkastuksessa avustamisesta aiheutuvat kustannukset

Sen, joka on koodeksin 15 artiklan nojalla velvollinen esittämään ja antamaan Tullille tulliverotuksen tai tullivalvonnan suorittamiseksi tarpeellisia tietoja tai avustamaan tarkastuksessa ja sen, joka on 102 §:n nojalla velvollinen antamaan Tullille tietoja, on suoritettava nämä toimenpiteet omalla kustannuksellaan.

104 § Uhkasakko

Tulli voi asettaa 102 §:n 2 momentissa säädetyn tietojenantovelvollisuuden ja koodeksin 15 artiklassa säädetyn tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakkoa ei kuitenkaan saa asettaa, jos asianosaista on aihetta epäillä rikoksesta ja pyydetty aineisto liittyy rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan.

105 § Tullin kantamat julkisoikeudelliset maksut

Tullin suoritteista valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla määrättyjen maksujen sekä muiden Tullin kantamien julkisoikeudellisten maksujen kantamiseen, suorittamiseen ja muutoksenhakuun sovelletaan, mitä tullista säädetään tai määrätään.

Tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen viivästysseuraamuksiin sovelletaan veronlisäyksestä ja viivekorosta annettua lakia (1556/1995).

106 § Valvontatilojen luovuttaminen

Tullilla on oikeus saada liikennepaikan omistajalta tai haltijalta käyvän hinnan mukaista korvausta vastaan käyttöönsä tavaravalvonnan suorittamisen edellyttämät tilat satamista, rautatieasemilta ja lentokentiltä.

Tullin tarvitsemien tilojen laajuutta ja sijaintia liikennepaikalla määritettäessä on otettava huomioon valvottavan tavara- ja matkustajaliikenteen määrä, liikennepaikan liikenne- ja yleisjärjestelyt, käytettävät kuljetusmuodot sekä valvontaan käytettävät välineet ja laitteistot.

Kun 1 momentissa tarkoitettuja tiloja tai alueita suunnitellaan tai niitä muutetaan, suunnitelmista ja muutoksista tulee sopia Tullin ja liikennepaikan pitäjän kesken ennen rakennustöiden aloittamista.

107 § Sähköinen asiointi ja allekirjoitus

Sähköisestä asioinnista säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa ja asiakirjojen sähköisestä varmentamisesta vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009). Tulli antaa tarkemmat määräykset siitä, millä tavoin varmennettuina ilmoituksia ja muita asiakirjoja voidaan toimittaa Tullille sähköisesti.

16 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

108 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2016.

Tällä lailla kumotaan «tullilaki» (1466/1994).

Muussa laissa tai asetuksessa oleva viittaus kumottuun tullilakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

109 § Siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan Tullin päätöstä koskevaan muutoksenhakuun sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita palautuskorkoa koskevia säännöksiä.

Tekoihin ja laiminlyönteihin, jotka ovat tapahtuneet ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita virhemaksua ja tullinkorotusta koskevia säännöksiä.

HE 153/2015, HaVM 5/2016, EV 39/2016

RIKOSLAKI 19.12.1889/39

49 luku (21.4.1995/578)

1 § (14.10.2005/822) Tekijänoikeusrikos

Joka ansiotarkoituksessa tekijänoikeuslain (404/1961) säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa toisen oikeutta

- 1) kirjalliseen tai taiteelliseen teokseen,
- 2) kirjallisen tai taiteellisen teoksen taikka kansanperinteen esitykseen,
- 3) äänilevyyn tai muuhun laitteeseen, jolle on tallennettu ääntä,
- 4) filmiin tai muuhun laitteeseen, jolle on tallennettu liikkuvaa kuvaa,
- 5) radio- tai televisiolähetystä,
- 6) luetteloon, taulukkoon, ohjelmaan tai muuhun sellaiseen tekijänoikeuslaissa tarkoitettuun työhön, jossa on yhdisteltyä suuri määrä tietoja, tai tietokantaan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, taikka
- 7) valokuvaan,

on tuomittava *tekijänoikeusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tekijänoikeusrikoksesta tuomitaan myös se, joka ansiotarkoituksessa ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, tuo maahan yleisölle levitettäväksi tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi ulkomailla valmistetun tai jäljennetyn 1 momentissa tarkoitettujen teoksen tai valokuvan kappaleen taikka äänilevyn, filmin tai muun laitteen, jolle on tallennettu ääntä tai liikkuvaa kuvaa, taikka luettelon, taulukon, ohjelman tai muun sellaisen työn, jossa on yhdisteltyä suuri määrä tietoja, taikka tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, ja jonka hän tietää valmistetuksi tai jäljennetyksi sellaisissa olosuhteissa, että valmistaminen tai jäljentäminen Suomessa tehtynä olisi ollut rangaistavaa 1 momentin tai tekijänoikeuslain 56 a §:n mukaan.

Tekijänoikeusrikoksesta tuomitaan myös se, joka tietoverkossa tai tietojärjestelmän avulla loukkaa toisen oikeutta 1 momentissa mainittuihin suojan kohteisiin siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle.

2 § (5.8.2016/617) Teollisoikeusrikos

Joka tavaramerkkilain (7/1964), patenttilain (550/1967), mallioikeuslain (221/1971), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991), hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) tai kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (1279/2009) säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa

- 1) yksinoikeutta tavaramerkkiin,
- 2) patentin tuottamaa yksinoikeutta,
- 3) mallioikeutta,
- 4) oikeutta piirimalliin,
- 5) hyödyllisyysmallioikeutta tai
- 6) kasvinjalostajanoikeutta,

on tuomittava *teollisoikeusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

L:lla 617/2016 muutettu 2 § tuli voimaan 1.9.2016. Aiempi sanamuoto kuuluu:

2 § (22.12.2009/1281) Teollisoikeusrikos

Joka tavaramerkkilain (7/1964), patenttilain (550/1967), mallioikeuslain (221/1971), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991), hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) tai kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (1279/2009) säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa,

- 1) oikeutta tavaran tunnusmerkkiin,
- 2) patentin tuottamaa yksinoikeutta,
- 3) mallioikeutta,
- 4) oikeutta piirimalliin,
- 5) hyödyllisyysmallioikeutta tai
- 6) kasvinjalostajanoikeutta,

on tuomittava *teollisoikeusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Teollisoikeusrikoksesta tuomitaan myös se, joka yhdistetystä patenttituomioistuimesta tehdyn sopimuksen määräysten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan eurooppapatentin tuottamaa oikeutta. (8.1.2016/27)

L:lla 27/2016 lisätty 2 momentti tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3 § (14.10.2005/822) Teknisen suojauksen kiertäminen

Joka tekijänoikeuslain 50 a §:ssä säädetyn kiellon vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa, kiertää teoksen suojana olevan tehokkaan teknisen

toimenpiteen, on tuomittava *teknisen suojauksen kiertämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

4 § (14.10.2005/822) Teknisen suojauksen kiertämiskeinorikos

Joka tekijänoikeuslain 50 b §:ssä säädetyn kiellon vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa, valmistaa tai tuo maahan yleisölle levittämistä varten, levittää yleisölle, myy, vuokraa, mainostaa myyntiä tai vuokrausta taikka pitää hallussa kaupallisessa tarkoituksessa sellaisia laitteita, tuotteita tai osia, jotka mahdollistavat suojatun teoksen suojana olevan tehokkaan teknisen toimenpiteen kiertämisen tai helpottavat sitä, taikka tarjoaa kiertämisen mahdollistavia tai sitä helpottavia palveluja, on tuomittava *teknisen suojauksen kiertämiskeinorikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

5 § (14.10.2005/822) Oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen loukkausrikos

Joka tekijänoikeuslain 50 d §:ssä säädetyn kiellon vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa,

1) poistaa tai muuttaa oikeuksien sähköisiä hallinnointitietoja, joilla tunnistetaan teos, tekijä tai oikeuksien muu haltija taikka jotka ovat tietoja teoksen käyttöehdoista, taikka

2) levittää yleisölle tai tuo maahan yleisölle levittämistä varten teoksen kappaleen tai välittää yleisölle teoksen siten, että 1 kohdassa tarkoitetut tiedot on luvatta poistettu tai että niitä on luvatta muutettu,

on tuomittava *oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen loukkausrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi, jos tekijä tietää, että hänen tekonsa aiheuttaa, mahdollistaa tai salaa tekijänoikeuslain mukaisten oikeuksien loukkauksen tai helpottaa loukkausta.

6 § (13.5.2011/441) Syyteoikeus

Syyttäjä ei saa nostaa syytettä tämän luvun 1–3 tai 5 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi tai erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

7 § (11.5.2007/540) Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Tekijänoikeusrikokseen sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

LAKI AUKTORISOIDUISTA TEOLLISOIKEUSASIAMIEHISTÄ 17.1.2014/22

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § Auktorisointi

Teollisoikeudellisia toimeksiantoja hoitava asiamies voidaan auktorisoida siten kuin tässä laissa säädetään.

2 § Asiamiestutkinto

Teollisoikeusasiamieslautakunta järjestää asiamiestutkinnon, joka koostuu:

- 1) yhteisestä osasta, jossa on teollisoikeusjärjestelmää ja asiamiestoiminnan eettisyyttä koskevat erilliset osa-alueet;
- 2) teollisoikeuskohtaisesta osasta, jossa on patenttioikeutta, tavaramerkkioikeutta ja mallioikeutta koskevat valinnaiset osa-alueet.

Suoritetusta asiamiestutkinnosta annetaan todistus. Tarkempia säännöksiä asiamiestutkinnon järjestämisestä ja todistuksen sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 § Asiamiestutkintoon osallistuminen

Asiamiestutkintoon saa osallistua se, joka on hoitanut teollisoikeudellisia toimeksiantoja vähintään vuoden ajan. Patenttioikeuden osa-alueen suorittavalta vaaditaan lisäksi ylempi korkeakoulututkinto tekniikan alalta tai muu soveltuva korkeakoulututkinto sekä tavaramerkkioikeuden tai mallioikeuden osa-alueen suorittavalta oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto tai muu soveltuva korkeakoulututkinto.

Teollisoikeusasiamieslautakunta voi myöntää erivapauden 1 momentissa säädetystä koulutusta koskevasta vaatimuksesta sille, joka on hoitanut teollisoikeudellisia toimeksiantoja vähintään viiden vuoden ajan ja suorittanut sellaisen tutkinnon, jota lautakunta pitää riittävänä osoittamaan hakijan tietomäärän.

4 § Asiamiestutkintorekisteri

Teollisoikeusasiamieslautakunta pitää asiamiestutkintoon osallistuneista asiamiestutkintorekisteriä tutkintotietojen säilyttämistä sekä asiamiestutkintojärjestelmän toimivuuden seurantaan varten.

Asiamiestutkintorekisteriin tallennetaan tutkintoon osallistuneen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite sekä tiedot tutkinnon nimestä, tuloksesta ja suorittamisajankohdasta. Tiedot säilytetään rekisterissä pysyvästi.

5 § Kelpoisuusvaatimukset

Tässä laissa tarkoitetuksi auktorisoiduksi asiamieheksi kelpoinen on täysi-ikäinen henkilö, joka:

- 1) ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu;
- 2) on luotettava; sekä

3) on suorittanut hyväksytysti 2 §:ssä tarkoitetun asiamiestutkinnon ja tutkinnon suorittamisesta on kulunut enintään kolme vuotta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla luotettavana ei pidetä sitä, joka on lainvoiman saaneella tuomiolla viimeisten viiden vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai viimeisten kolmen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan auktorisoituna asiamiehenä. Henkilöä ei myöskään pidetä luotettavana, jos hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton auktorisoiduksi asiamieheksi.

6 § Auktorisoinnin hakemis- ja myöntämismenettely

Jos hakija täyttää 5 §:ssä säädettyt kelpoisuusvaatimukset, teollisoikeusasiamieslautakunnan on myönnettävä auktorisointi. Auktorisointi myönnetään viideksi vuodeksi. Auktorisointia jatketaan viisi vuotta kerrallaan, jos hakija täyttää edelleen 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty vaatimukset ja osoittaa auktorisoinnin voimassa ollessa toimineensa auktorisoidun asiamiehen tehtävissä.

Auktorisointia koskeva hakemus tehdään teollisoikeusasiamieslautakunnalle. Auktorisointia koskevaan hakemukseen on pyydettäessä liitettävä tarvittavat selvitykset siitä, että 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut vaatimukset täyttyvät. Auktorisoinnin jatkamista koskevassa ilmoituksessa on annettava selvitys siitä, että 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut vaatimukset täyttyvät edelleen. Ilmoitus on toimitettava teollisoikeusasiamieslautakunnalle aikaisintaan kuusi ja viimeistään kolme kuukautta ennen kuin auktorisoinnin voimassaoloaika päättyy.

Auktorisoinnista annetaan todistus. Tarkempia säännöksiä todistuksen sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 § Oikeus käyttää ammattinimikettä

Patenttiasiamiehen, tavaramerkkiasiamiehen, mallioikeusasiamiehen tai teollisoikeusasiamiehen ammattinimikettä saa käyttää vain 6 §:n mukaisesti auktorisoitu asiamies.

Patenttiasiamieheltä edellytetään, että hän on suorittanut 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun asiamiestutkinnon patenttioikeutta koskevan osa-alueen, tavaramerkkiasiamieheltä, että hän on suorittanut tavaramerkkioikeutta koskevan osa-alueen, mallioikeusasiamieheltä, että hän on suorittanut mallioikeutta koskevan osa-alueen sekä teollisoikeusasiamieheltä, että hän on suorittanut patenttioikeutta, tavaramerkkioikeutta ja mallioikeutta koskevat osa-alueet.

8 § Hyvä asiamiestapa

Auktorisoidun asiamiehen tulee rehellisesti ja tunnollisesti täyttää hänelle uskotut teollisoikeudelliset toimeksiannot sekä kaikessa toiminnassaan noudattaa hyvää asiamiestapaa. Auktorisoidun asiamiehen tulee erityisesti:

1) hoitaa saamansa toimeksiannot huolellisesti, täsmällisesti, tarpeellisella joutuisuudella sekä tarpeettomia kustannuksia aiheuttamatta;

2) ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan sekä seurata lainsäädännön kehitystä erityisesti niiden teollisoikeudellisten suojamuotojen osalta, joita hän hoitaa;

3) olla ottamatta vastaan tehtävää samassa asiassa kahdelta tai useammalta asiakkaalta ilman näiden suostumusta, jos asiakkaiden edut tai oikeudet asiassa ovat ristiriitaiset tai eturistiriidan mahdollisuus on ilmeinen.

Kuluttajan kannalta sopimattomasta tai hyvän tavan vastaisesta menettelystä säädetään lisäksi kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvussa.

9 § Salassapitovelvollisuus

Auktorisoitu asiamies tai hänen avustajansa ei saa luvottomasti ilmaista asiakkaansa sellaista yksityisen tai perheen salaisuutta taikka liike- tai ammattisalaisuutta, josta hän tehtävässään on saanut tiedon. Auktorisoitu asiamies tai hänen avustajansa ei saa myöskään luvottomasti ilmaista muita tietoja, joita hän tehtävää hoitaessaan on saanut tietää asiakkaastaan.

10 § Teollisoikeusasiamieslautakunta

Patentti- ja rekisterihallituksen yhteydessä toimii teollisoikeusasiamieslautakunta, joka on ratkaisutoiminnassaan riippumaton.

11 § Teollisoikeusasiamieslautakunnan asettaminen ja kokoonpano

Valtioneuvosto asettaa teollisoikeusasiamieslautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä vähintään viisi ja enintään yhdeksän muuta jäsentä. Lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa koskevan esityksen tekee työ- ja elinkeinoministeriö Patentti- ja rekisterihallitusta kuultuaan. Kullakin jäsenellä on, puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta, henkilökohtainen varajäsen.

Teollisoikeusasiamieslautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla teollisoikeusalaan hyvin perehtyneitä sekä ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita siten, että ainakin toinen on suorittanut oikeustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon.

Yhden teollisoikeusasiamieslautakunnan jäsenen ja hänen varajäsenensä tulee edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ja kahden jäsenen ja heidän varajäsentensä Patentti- ja rekisterihallitusta. Kahden jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla tämän lain nojalla auktorisoituja asiamiehiä. Muiden jäsenten tulee olla teollisoikeusalaan perehtyneitä ja edustaa tasapuolisesti eri teollisoikeuksien asiantuntemusta.

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa teollisoikeusasiamieslautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden perusteet.

12 § Asioiden käsittely teollisoikeusasiamieslautakunnassa

Teollisoikeusasiamieslautakunta on päätösvaltainen, kun läsnä ovat kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä. Päätökset lautakunnan kokouksessa tehdään yksinkertaisella enemmistöllä. Äänen jakautuessa tasan tulee päätökseksi se mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut.

Teollisoikeusasiamieslautakunta voi tehtäviensä hoitamista varten toimia yhtenä tai useampana jaostona. Tarkempia säännöksiä asioiden käsittelystä lautakunnassa voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Teollisoikeusasiamieslautakunnan puheenjohtajaan, jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

13 § Valvontatehtävät

Teollisoikeusasiamieslautakunta valvoo, että auktorisoiduille asiamiehille tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia noudatetaan.

Auktorisoidun asiamiehen on salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnöstä annettava teollisoikeusasiamieslautakunnalle valvontaa varten tarvittavat asiakirjat ja tiedot.

Auktorisoidun asiamiehen on viipymättä ilmoitettava teollisoikeuslautakunnalle auktorisoituna asiamiehenä toimimisensa edellytyksissä tai muissa toimimiseen vaikuttavissa olosuhteissaan tapahtuneista olennaisista muutoksista.

14 § Auktorisoinnin poistaminen

Teollisoikeusasiamieslautakunnan on poistettava auktorisointi, jos asiamies:

- 1) pyytää kirjallisesti auktorisoinnin poistamista;
- 2) ei ole ilmoittanut auktorisoinnin jatkamisesta 6 §:n 2 momentin mukaisesti; tai
- 3) ei ole suorittanut 19 §:n 2 momentissa säädettyä valvontamaksua kohtuullisessa ajassa sen jälkeen, kun maksamatta jättämisestä on hänelle huomautettu.

Jos asiamiehen auktorisointi on poistettu 1 momentin 2 tai 3 kohdan nojalla, auktorisointi voidaan palauttaa pyynnöstä edellyttäen, että hakija täyttää edelleen 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetyt vaatimukset. Auktorisoinnin palauttaminen tämän pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa edellyttää lisäksi, että hakija toimii edelleen asiamiehen tehtävissä ja 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa, että hakija on suorittanut erääntyneet valvontamaksut kolmen vuoden kuluessa siitä, kun auktorisointi poistettiin.

15 § Varoitus ja huomautus

Teollisoikeusasiamieslautakunta voi antaa auktorisoidulle asiamiehelle varoituksen, jos tämä on:

- 1) huolimattomuudesta tai varomattomuudesta menetellyt tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti; tai
- 2) rikkonut velvollisuuksiaan auktorisoituna asiamiehenä.

Jos auktorisoidun asiamiehen 1 momentissa tarkoitettuun menettelyyn liittyy lieventäviä seikkoja, teollisoikeusasiamieslautakunta voi antaa hänelle huomautuksen.

16 § Auktorisoinnin peruuttaminen

Teollisoikeusasiamieslautakunnan on peruutettava auktorisointi, jos asiamies:

1) menettelee 8 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissään epärehellisesti tai on muulla tavalla tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta menetellyt tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti;

2) on annetusta varoituksesta huolimatta toistuvasti rikkonut velvollisuuksiaan auktorisoituna asiamiehenä; tai

3) ei enää täytä 5 §:ssä säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia.

Jos 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu puute voidaan korjata, teollisoikeusasiamieslautakunnan on ennen auktorisoinnin peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä asetettava asianomaiselle asiamiehelle määräaika korjata puute.

Auktorisoinnin peruuttamista koskevaa asiaa käsitellessään teollisoikeusasiamieslautakunta voi antaa auktorisoidulle asiamiehelle varoituksen tai huomautuksen, jos auktorisoinnin peruuttamisen edellytykset eivät täyty, mutta asiamiehen menettely on moitittavaa 15 §:n nojalla.

Jos auktorisointi on peruutettu 1 momentin nojalla, uusi auktorisointi voidaan myöntää kun hakija täyttää 5 §:ssä säädetty kelpoisuusvaatimukset. Asiamiehelle, jonka auktorisointi on peruutettu 1 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla, ei kuitenkaan voida myöntää uutta auktorisointia ennen kuin kolme vuotta on kulunut siitä, kun peruuttamista koskeva päätös sai lainvoiman.

17 § Rangaistussäännökset

Joka 7 §:n vastaisesti tahallaan käyttää ammattinimikettä patenttiasiamies, tavaramerkkiasiamies, mallioikeusasiamies tai teollisoikeusasiamies, on tuomittava *auktorisoidun asiamiehen ammattinimikkeen luvattomasta käyttämisestä* sakkoon.

Rangaistus 9 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Tuomioistuimen on lähetettävä teollisoikeusasiamieslautakunnalle jäljennös 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa asiassa antamastaan päätöksestä.

18 § Asiamiesrekisteri

Teollisoikeusasiamieslautakunta pitää auktorisoiduista asiamiehistä asiamiesrekisteriä näiden toiminnan valvontaa ja auktorisointien jatkamista varten sekä sen varmistamiseksi, että teollisoikeudellisia palveluja tarvitsevat voivat varmistua voimassa olevista auktorisoinneista.

Asiamiesrekisteriin tallennetaan auktorisoidun asiamiehen nimi, henkilötunnus, kotikunta, osoite ja työosoite sekä tiedot hyväksytystä suoritetusta asiamiestutkinnosta tai -tutkinnoista ja suorittamisajankohdasta, auktorisoinnin myöntämisen ja jatkamisen ajankohdasta, 14 §:n 1 momentin nojalla tehdystä auktorisoinnin poistamisesta sekä auktorisoidulle asiamiehelle 15 tai 16 §:n nojalla määräytyistä seuraamuksista. Tiedot säilytetään rekisterissä pysyvästi.

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, teollisoikeusasiamieslautakunta voi sähköisen tietoverkon kautta julkaista tiedot auktorisoidun asiamiehen nimestä, kotikunnasta ja työosoitteesta. Tiedot on poistettava ilman aiheetonta viivästystä, jos auktorisointi on poistettu 14 §:n nojalla tai peruutettu lainvoiman

saaneella päätöksellä. Auktorisoidulla asiamiehellä on kuitenkin oikeus kieltää häntä koskevien tietojen julkaiseminen.

19 § Maksut

Asiamiestutkintoon osallistumisesta, asiamiestutkintorekisteriin ja asiamiesrekisteriin tehtävästä merkinnästä, auktorisoinnin myöntämisestä ja auktorisoinnin jatkamisesta tulee suorittaa maksu, jonka määräytymisperusteista säädetään patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1032/1992) ja sen nojalla annetuissa säädöksissä.

Patenti- ja rekisterihallituksella on lisäksi oikeus periä auktorisoiduilta asiamiehiltä 250 euron suuruinen valvontamaksu, jolla katetaan teollisoikeusasiamieslautakunnan toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Valvontamaksu on suoritettava siltä vuodelta, jona asiamiehelle myönnetään tässä laissa tarkoitettu auktorisointi, sekä lisäksi jokaiselta kalenterivuodelta, jonka alkaessa hänen auktorisointinsa on voimassa.

20 § Muutoksenhaku

Teollisoikeusasiamieslautakunnan tekemään päätökseen, jolla asiamiestutkintoon osallistuminen evätään, asiamiestutkinnon suorittaminen hylätään taikka 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu hakemus auktorisoinnin myöntämiseksi tai ilmoitus auktorisoinnin jatkamisesta hylätään, saa vaatia oikaisua mainitulta lautakunnalta siten kuin hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Patenti- ja rekisterihallituksen tekemään valvontamaksua koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Patenti- ja rekisterihallitukselta siten kuin hallintolain 7 a luvussa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Sillä, jolle on 15 §:ssä tai 16 §:n 3 momentissa mainitusta syystä annettu varoitus tai huomautus, tai jonka auktorisointi on 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä poistettu taikka 16 §:n 1 momentissa mainitusta syystä peruutettu, on oikeus valittaa päätöksestä markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

21 § Tarkemmat määräykset

Tarkempia määräyksiä työskentelyn järjestämisestä teollisoikeusasiamieslautakunnassa voidaan antaa teollisoikeusasiamieslautakunnan puheenjohtajan vahvistamassa työjärjestyksessä.

22 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014.

Tällä lailla kumotaan patenttiasiamiehistä annettu laki (552/1967).

23 § Siirtymäsäännökset

Sen estämättä, mitä 11 §:n 3 momentissa säädetään auktorisoituja asiamiehiä edustavien jäsenten nimeämisestä teollisoikeusasiamieslautakuntaan, asetettaessa ensimmäistä kertaa lautakuntaa, sen jäsenistä kahden tulee olla teollisoikeudellisia toimeksiantoja hoitavia henkilöitä ja edustaa tasapuolisesti eri teollisoikeuksien asiantuntemusta.

Luonnollinen henkilö, joka on tämän lain voimaan tullessa ollut merkittynä Patenti- ja rekisterihallituksen pitämään patenttiasiamiesrekisteriin, voidaan auktorisoida, vaikka hän ei ole suorittanut 2 §:ssä tarkoitettua asiamiestutkintoa. Auktorisoida voidaan myös luonnollinen henkilö, joka on hoitanut Patenti- ja rekisterihallituksen käsiteltäviin kuuluvia tavaramerkki- tai mallioikeusasioita vähintään kahden viimeksi ennen tämän lain voimaantuloa kuluneen vuoden ajan, vaikka hän ei ole suorittanut 2 §:ssä tarkoitettua asiamiestutkintoa. Tässä momentissa tarkoitettua auktorisointia on haettava vuoden kuluessa lain voimaantulosta 6 §:n 2 momentissa säädettyä menettelyä noudattaen.

Myös luonnollinen henkilö, joka on hakenut patenttiasiamiesrekisteriin merkitsemistä viimeistään kolme kuukautta ennen tämän lain voimaantuloa, jonka hakemusta ei ole tämän lain voimaan tullessa vielä ratkaistu ja joka täyttää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleet rekisteröinnin edellytykset, voidaan auktorisoida, vaikka hän ei ole suorittanut 2 §:ssä tarkoitettua asiamiestutkintoa. Patenti- ja rekisterihallitukselle viimeisten kolmen tämän lain voimaantuloa edeltäneen kuukauden aikana tulleet patenttiasiamiesrekisteriin tehtävää merkintää koskevat hakemukset jätetään tutkittaviksi ottamatta.

Patenti- ja rekisterihallituksen pitämään patenttiasiamiesrekisteriin tämän lain voimaan tullessa merkittynä ollut luonnollinen henkilö saa, sen estämättä mitä 7 §:ssä säädetään, käyttää tämän lain voimaan tullessa käyttämänsä ammattinimikettä yhden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta. Sama koskee sellaista tavaramerkkiasioita tai mallioikeusasioita hoitavaa luonnollista henkilöä, jonka palvelujen tarjonnassa tavaramerkkiasiamiehen tai mallioikeusasiamiehen ammattinimikkeen käyttö on vakiintunut.

HE 89/2013, TaVM 26/2013, EV 133/2013

VALTIONEUVOSTON ASETUS AUKTORISOIDUISTA TEOLLISOIKEUSASIAMIEHISTÄ 22.5.2014/396

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään auktorisoidusta teollisoikeusasiamiehistä annetun lain (22/2014) 2 §:n 2 momentin, 6 §:n 3 momentin ja 12 §:n 2 momentin nojalla:

1 § Asiamiestutkinnon järjestäminen

Teollisoikeusasiamieslautakunta vahvistaa luettelon lainsäädännöstä, kirjallisuudesta ja muusta aineistosta, johon asiamiestutkinnon kysymykset perustuvat.

Asiamiestutkinnon ajan ja paikan määrää teollisoikeusasiamieslautakunta. Niistä on ilmoitettava Patentti- ja rekisterihallituksen internetsivuilla viimeistään kaksi kuukautta ennen tutkinnon järjestämispäivää.

2 § Asiamiestutkinnon hyväksyminen

Asiamiestutkinnon hyväksymisen edellytyksenä on, että tutkinnon kaikki osat on suoritettu hyväksytysti.

Asiamiestutkinto arvioidaan joko hyväksytyksi tai hylätyksi.

3 § Todistus asiamiestutkinnosta

Teollisoikeusasiamieslautakunta antaa hyväksytysti suoritetusta asiamiestutkinnosta todistuksen. Tutkinnon nimenä on patenttiasiamiestutkinto, tavaramerkkiasiamiestutkinto tai mallioikeusasiamiestutkinto sen mukaan, minkä auktorisoiduista teollisoikeusasiamiehistä annetun lain (22/2014) 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osa-alueen osallistuja on suorittanut.

Asiamiestutkinnosta annettavaan todistukseen tulee merkitä seuraavat tiedot:

- 1) tutkinnon nimi;
- 2) tutkinnon perusteena olevat säädökset;
- 3) todistuksen antaneen lautakunnan nimi;
- 4) tutkinnon suorittajan henkilötiedot;
- 5) todistuksen antamispaikka ja -päivä.

Todistuksen allekirjoittavat teollisoikeusasiamieslautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri tai, jos puheenjohtaja on estynyt, varapuheenjohtaja ja sihteeri.

4 § Todistus auktorisoinnista

Auktorisoinnista annettavaan todistukseen tulee merkitä seuraavat tiedot:

- 1) auktorisoidun asiamiehen ammattinimike;

- 2) auktorisoinnin perusteena olevat säädökset;
- 3) auktorisoinnin myöntäneen lautakunnan nimi;
- 4) auktorisoidun asiamiehen henkilötiedot;
- 5) auktorisoinnin myöntämispäivä tai sen voimassaolon jatkamispäivä;
- 6) auktorisoinnin voimassaoloaika.

Todistuksen allekirjoittavat teollisoikeusasiamieslautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri tai, jos puheenjohtaja on estynyt, varapuheenjohtaja ja sihteeri.

5 § Asioiden käsittely teollisoikeusasiamieslautakunnassa

Teollisoikeusasiamieslautakunta kokoontuu puheenjohtajan tai puheenjohtajan ollessa estynyt varapuheenjohtajan kutsusta. Lautakunta on kutsuttava koolle, jos vähintään kolme jäsentä sitä vaatii.

Teollisoikeusasiamieslautakunta käsittelee toimivaltaansa kuuluvat asiat teollisoikeusasiamieslautakunnan sihteerin esittelystä. Teollisoikeusasiamieslautakunnan sihteerinä toimii lautakunnan tehtävään määräämä henkilö.

6 § Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014.

LAKI PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSESTA 9.8.213/578

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § Toimiala

Patentti- ja rekisterihallitus edistää teknistä ja taloudellista kehitystä ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti.

Patentti- ja rekisterihallitus toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

2 § Tehtävät

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yritys kiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, säätiörekisteriä ja säätiölaissa (487/2015) tarkoitettua säätiöiden valvontaa, tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevassa laissa (1494/2016) tarkoitettua valvontaa, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista, toiminimeä ja tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettua tilintarkastusvalvontaa koskevat asiat sekä tarjoaa näihin tehtäviin liittyviä tietopalveluja. (29.12.2016/1497)

Patentti- ja rekisterihallituksen tulee suorittaa ne selvitys-, kokeilu-, seuranta- ja suunnittelutehtävät sekä muut tehtävät, jotka työ- ja elinkeinoministeriö sille antaa tai jotka sille erikseen säädetään.

Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 § Johtaminen ja ratkaisuvallta

Patentti- ja rekisterihallitusta johtaa pääjohtaja, jonka nimittää valtioneuvosto. Pääjohtaja vastaa viraston toiminnan kehittämisestä ja tuloksellisuudesta sekä tavoitteiden saavuttamisesta.

Pääjohtaja ratkaisee Patentti- ja rekisterihallituksessa ratkaistavat asiat, jollei niitä ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistaviksi.

Pääjohtaja päättää Patentti- ja rekisterihallituksen organisaatiosta ja vahvistaa Patentti- ja rekisterihallituksen työjärjestyksen.

Pääjohtaja voi ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava.

Tarkempia säännöksiä johtamisesta ja ratkaisuvallasta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 § (20.3.2015/290)

4 § on kumottu L:lla 20.3.2015/290.

5 § Neuvottelukunta

Patentti- ja rekisterihallituksessa voi olla neuvottelukunta, jonka tehtävänä on tukea viraston strategista suunnittelua ja edistää viraston ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä.

Neuvottelukunnan asettaa työ- ja elinkeinoministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnan kokoonpanosta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

6 § Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen teollisoikeudellisissa ja kaupparekisteriasioissa

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, kun:

- 1) päätöksellä on ratkaistu patenttihakemus tai muu patenttia koskeva asia;
- 2) päätöksellä on ratkaistu hakemus mallin rekisteröimisestä tai muu mallia koskeva asia;
- 3) päätöksellä on ratkaistu hakemus integroidun piirin piirimallin rekisteröimisestä tai muu piirimallia koskeva asia;
- 4) päätöksellä on ratkaistu hakemus hyödyllisyysmallin rekisteröimisestä tai muu hyödyllisyysmallia koskeva asia;
- 5) päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin tai yhteismerkin rekisteröimisestä taikka muu tavaramerkkiä tai yhteismerkkiä koskeva asia;
- 6) päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen.

Valitettaessa 1 momentissa tarkoitettusta päätöksestä valitus on tehtävä 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

7 § Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muussa kuin 6 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa, jollei muualla toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (27.1.2017/72)

Muutoksen hakemisesta Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen yrityskiinnityslaisissa (634/1984) tarkoitettussa asiassa säädetään erikseen.

8 § Muutoksenhakuoikeuden rajoitukset

Joka ei säädetyssä ajassa ole tehnyt väitettä tai vaatimusta myönnetyn patentin taikka rekisteröidyn tavaramerkin tai mallin johdosta, ei saa hakea muutosta asiassa annettuun päätökseen.

Joka ei ole tehnyt vaatimusta hyödyllisyysmallin tai integroidun piirin piirimallin rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, ei saa hakea muutosta asiassa annettuun päätökseen.

9 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013.

Tällä lailla kumotaan patenti- ja rekisterihallituksesta annettu laki (575/1992). Jos muussa lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin tai sen säännöksiin tai niiden nojalla annettuun asetukseen, viittauksen on katsottava tarkoittavan tätä lakia tai sen säännöksiä.

Patenti- ja rekisterihallituksen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 41/2013, TaVM 13/2013, EV 71/2013

HALLINTOLAINKÄYTTÖLAKI 26.7.1996/586

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Lain soveltamisala ja suhde muihin säännöksiin

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan lainkäyttöön yleisissä hallintotuomioistuimissa.

Tätä lakia sovelletaan myös, kun hallintoasiassa tehtyyn päätökseen haetaan muutosta valittamalla tai ylimääräisellä muutoksenhakukeinolla hallintoviranomaiselta tai muutoksenhakuasioita käsittelemään perustetulta lautakunnalta tai muulta tähän rinnastettavalta erityiseltä viranomaiselta.

2 § (6.6.2003/435)

Soveltamisalan rajoitukset

Tämän lain 37–50 §:ää sovelletaan ainoastaan tuomioistuimessa.

Muussa viranomaisessa sovelletaan suulliseen käsittelyyn, suulliseen lausumaan ja katselmukseen hallintolain (434/2003) 37, 38, 40 ja 42 §:ää.

3 §

Lain suhde muihin säännöksiin

Jos muussa laissa tai ennen tämän lain voimaantuloa annetussa asetuksessa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta.

2 luku

Valitusoikeus ja valitusviranomainen

4 §

Valitusoikeus

Hallintoasiassa tehdystä päätöksestä saa valittaa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

5 §

Päätöksen valituskelpoisuus

Päätöksellä, josta saa valittaa, tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Valitusta ei saa tehdä hallinnon sisäisestä määräyksestä, joka koskee tehtävän tai muun toimenpiteen suorittamista.

6 §

Valittaja

Päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Viranomaisella on lisäksi valitusoikeus, jos laissa niin säädetään tai jos valitusoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen.

6 a § (11.6.2010/582)

Valitusoikeus oikaisuvaatimuksen johdosta annetusta päätöksestä

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Jos hallintopäätöstä on oikaisuvaatimusmenettelyssä muutettu tai se on kumottu, oikaisuvaatimus päätökseen saa hakea muutosta valittamalla myös se, jolla on 6 §:n tai muun lain mukaan valitusoikeus asiassa.

7 § (7.8.2015/891)

Valitus valtion hallintoviranomaisen päätöksestä

Valtioneuvoston alaisen viranomaisen ja ministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

8 §

Valitus kunnallisen viranomaisen, Ahvenanmaan maakunnan viranomaisen ja kirkollisen viranomaisen päätöksestä

Valituksesta kunnallisen viranomaisen päätöksestä säädetään kuntalaissa (365/95).

Valituksesta Ahvenanmaan maakuntahallituksen ja sen alaisen viranomaisen sekä Ahvenanmaan kunnallisen viranomaisen päätöksestä säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/91).

Valituksesta evankelis-luterilaisen kirkon sekä sen seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä säädetään kirkkolaisissa (1054/93). Valituksesta ortodoksisen kirkkokunnan ja sen seurakunnan viranomaisen päätökseen säädetään ortodoksisesta kirkkokunnasta annetussa laissa (521/69).

Ks. KuntaL 365/1995 11 luku, vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta lukien KuntaL 410/2015 16 luku ja 147 § 1 mom. Ks. myös Ahvenanmaan itsehallintoL 1144/1991 25 § ja KirkkoL 1054/1993 24 luku. L ortodoksisesta kirkkokunnasta 521/1969 on kumottu L:lla 985/2006, ks. L ortodoksisesta kirkosta 985/2006 10 luku.

9 § (26.3.1999/433)

Valitus hallinto-oikeuden päätöksestä

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

10 §

Valitus muusta päätöksestä

Oikeudesta valittaa muusta kuin 7–9 §:ssä tarkoitettusta päätöksestä säädetään erikseen.

11 §

Valitusviranomaisen alustusasiassa

Alistettavassa asiassa valitetaan samalle viranomaiselle, jolle päätös alistetaan.

12 § (26.3.1999/433)

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä on sen viranomaisen toimialue, jonka päätöksestä valitetaan. Jollei tätä perustetta voida käyttää, valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehneen viranomaisen päätoimipaikka sijaitsee tai, jollei tätäkään perustetta voida käyttää, sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä päätös on tehty.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, sellaisen viranomaisen päätöksestä, jonka toimialueena on koko maa, valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitsee pääosa päätöksessä tarkoitettua alueesta tai kiinteistöstä taikka sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, johon päätös pääosin liittyy.

Jos asiassa ei ole toimivaltaista hallinto-oikeutta 1 ja 2 momentin perusteella, valitus tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle.

13 § (7.8.2015/891)

Valitusoikeuden rajoittaminen

Laissa säädetään erikseen siitä, milloin 7–9 §:ssä tarkoitettun viranomaisen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tai milloin valittamiseen korkeimmalle hallinto-oikeudelle tarvitaan valituslupa.

Kun muutoksenhaussa hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen tarvitaan muun lain mukaan valituslupa, lupa on myönnettävä, jos:

1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;

2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai

3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Jos pääasiassa annetusta ratkaisusta valittaminen on kielletty tai valittamiseen tarvitaan valituslupa, vastaava rajoitus koskee myös valittamista pääasiaan liittyvästä ratkaisusta.

Tässä pykälässä tarkoitetut valitusoikeuden rajoitukset eivät koske muutoksenhakua hallinto-oikeuden hallintoriita-asiassa antamaan päätökseen, ellei erikseen toisin säädetä.

3 luku

Valitusosoitus

14 §

Valitusosoituksen liittäminen päätökseen

Päätökseen, josta saa valittaa, on liitettävä valitusosoitus.

Valitusosoituksessa on mainittava:

- 1) valitusviranomainen;
- 2) viranomainen, jolle valituskirjelmä on toimitettava; sekä
- 3) valitusaika ja mistä se lasketaan.

Valitusosoituksessa on selostettava säännökset valituskirjelmän sisällöstä ja liitteistä sekä valituksen perille toimittamisesta.

Jos asiassa tarvitaan valituslupa, valitusosoituksessa on mainittava myös siitä sekä valituslupaa koskeva lainkohta ja perusteet, joilla valituslupa voidaan myöntää.

15 §

Ilmoitus valituskiellosta

Jos valittaminen on kielletty erityisen säännöksen perusteella, päätöksessä on ilmoitettava valituskiellosta. Ilmoituksessa on mainittava, mihin säännökseen kiello perustuu.

16 §

Valitusosoituksen korjaaminen

Jos valitusosoitusta ei ole annettu tai siinä on virheellisesti ilmoitettu, että päätöksestä ei saa valittaa, viranomaisen on annettava uusi lainmukainen valitusosoitus.

Jos valitusosoitus on muuten kuin 1 momentissa tarkoitettulla tavalla virheellinen, viranomaisen on annettava uusi valitusosoitus, jos sitä pyydetään valitusosoituksessa mainitussa tai säädetyssä valitusajassa.

Valitusaika luetaan siitä, kun uusi valitusosoitus on annettu tiedoksi.

4 luku

Puhevallan käyttäminen

17 § (1.4.1999/446)

Yleissäännös vajaavaltaisen puhevallasta

Vajaavaltaisen puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa, jollei jäljempänä tässä luvussa toisin säädetä.

18 §

Vajaavaltaisen oikeus käyttää puhevaltaa

Vajaavaltaisella on oikeus käyttää yksinään puhevaltaa sellaista tuloa tai varallisuutta koskevassa asiassa, jota hänellä on oikeus vallita.

Vajaavaltainen, joka on täyttänyt 18 vuotta, käyttää itse yksin puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. (1.4.1999/446)

Alaikäisellä, joka on täyttänyt 15 vuotta, ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä tai henkilökohtaista etua tai oikeutta.

18 a § (1.4.1999/446)

Edunvalvojan oikeus käyttää puhevaltaa

Edunvalvoja, joka on määrätty täysivaltaiselle, käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen tehtäviinsä. Jos edunvalvoja ja hänen päämiehensä ovat puhevaltaa käyttäessään eri mieltä, päämiehen kanta on ratkaiseva, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

Jos päämiehen toimintakelpoisuutta on rajoitettu muulla tavoin kuin vajaavaltaiseksi julistamalla, edunvalvoja käyttää yksin päämiehen puhevaltaa asiassa, josta päämiehellä ei ole oikeutta päättää. Edunvalvoja ja hänen päämiehensä käyttävät kuitenkin yhdessä puhevaltaa asiassa, josta heidän tulee yhdessä päättää.

19 § (1.4.1999/446)

Päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuuleminen

Edunvalvojan, huoltajan tai muun laillisen edustajan käyttäessä puhevaltaa on kuultava päämiestä ja päämiehen käyttäessä puhevaltaa edunvalvojaa, huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi.

19 a § (25.5.2007/651)

Edunvalvojan määrääminen oikeudenkäyntiä varten

Jos asianosainen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan oikeudenkäynnissä tai jos asianosaisen edunvalvoja on esteellisyyden vuoksi tai muusta syystä estynyt käyttämästä siinä puhevaltaa, tuomioistuimissa, jossa oikeudenkäynti on vireillä, voi viran puolesta määrätä asianosaiselle edunvalvojan oikeudenkäyntiä varten. Edunvalvojaan sovelletaan holhoustoimesta annetun lain (442/1999) säännöksiä.

Jollei tuomioistuin toisin päättä, edunvalvojan määräys on voimassa myös yleisessä oikeusasteessa, jossa asia tulee vireille muutoksenhaun johdosta.

20 §

Asiamies ja avustaja

Asianosainen saa käyttää asiamiestä ja avustajaa. Asiamiehenä tai avustajana saa toimia asianajaja tai muu rehellinen ja muuten siihen toimeen sopiva ja kykenevä täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Asiamiehenä tai avustajana ei kuitenkaan saa toimia se, joka on osallistunut asian käsittelyyn viranomaisessa tai on ollut siinä vastapuolen asiamiehenä tai avustajana. (1.4.1999/446)

Asiamiehen, avustajan ja näiden apulaisen salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 17 §:ssä säädetään. Asiamieheen ja avustajaan sovelletaan lisäksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 3 §:n 2 momenttia ja 10 a §:ää.

21 § (26.6.2015/799)

Asiamiehen valtuutus

Asiamiehen on esitettävä valtakirja, jollei päämies ole valtuuttanut häntä suullisesti valitusviranomaisessa. Valtakirjan puuttuessa sen esittämiseen on tarvittaessa varattava tilaisuus, mikä ei kuitenkaan estä käsittelyn jatkamista tänä aikana. Asianajajan, julkisen oikeusavustajan ja luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitetun luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos valitusviranomaisella on määrä.

Asiamies ei saa ilman päämiehen suostumusta siirtää toiselle henkilölle valtuutusta, joka on annettu nimetylle henkilölle.

II OSA

VALITUKSEN TEKEMINEN JA KÄSITTELY

5 luku

Valituksen tekeminen

22 §

Valitusaika

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun.

23 §

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus tehdään kirjallisesti. Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava:

- 1) päätös, johon haetaan muutosta;
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi; sekä
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Jos asiassa tarvitaan valituslupa, valituskirjelmässä on ilmoitettava, minkä vuoksi valituslupa tulisi myöntää.

24 §

Henkilö- ja osoitetiedot sekä allekirjoitus

Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmässä on lisäksi ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

25 §

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä:

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä;
- 2) todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta; sekä
- 3) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja sen mukaan kuin 21 §:ssä säädetään.

26 §

Valituskirjelmän toimittaminen viranomaiselle

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa valitusviranomaiselle.

Jos valituskirjelmä on erityisen säännöksen nojalla toimitettava muulle viranomaiselle kuin valitusviranomaiselle, mutta se on toimitettu valitusajan kuluessa valitusviranomaiselle, valitusta ei tämän vuoksi jätetä tutkimatta.

Suljetussa laitoksessa oleva henkilö voi antaa valituskirjelmän valitusajan kuluessa myös laitoksen johtajalle. Tämän on toimitettava valitus viipymättä valitusviranomaiselle tai, jos valituskirjelmä on erityisen säännöksen nojalla toimitettava muulle viranomaiselle, tälle viranomaiselle.

26 a § (11.6.2010/582)

Oikaisuvaatimuksen vaikutus valituksen sisältöön

Jos hallintopäätöstä ei ole oikaisuvaatimuksen johdosta muutettu tai kumottu, oikaisuvaatimuksen tekijä saa valittaessaan oikaisuvaatimus päätöksestä esittää uusia perusteita. Hän saa esittää myös sellaisen uuden vaatimuksen, joka perustuu olosuhteiden muutokseen tai sittemmin esille tulleeseen seikkaan.

27 §

Valituksen muuttaminen

Valittaja saa valitusajan päättymisen jälkeen esittää vireillä olevassa asiassa ainoastaan sellaisen uuden vaatimuksen, joka perustuu olosuhteiden muutokseen tai valitusajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan. Valittaja saa vaatia myös täytäntöönpanon kieltämistä tai tehdä muun sivuvaatimuksen.

Valittaja saa valitusajan päättymisen jälkeen esittää uusia perusteita vaatimuksensa tueksi, jollei asia sen johdosta muutu toiseksi.

28 §

Täydennysmenettely

Jos valitus on puutteellinen, valittajalle on varattava tilaisuus täydentää sitä, jollei täydentäminen ole asian käsittelyn kannalta tarpeetonta.

Valittajalle on annettava valituksen täydentämistä varten kohtuullinen määräaika ja samalla ilmoitettava, millä tavoin valitus on puutteellinen.

29 §

Asian siirto

Jos valitus on ilmeisestä erehdyksestä tai tietämättömyydestä pantu vireille viranomaisessa, jonka toimivaltaan sen käsittely ei kuulu, viranomaisen voi siirtää valituksen toimivaltaiselle viranomaiselle. Jos kysymys toimivaltaisesta viranomaisesta on ilmeisen selvä, valituksen tutkimatta jättämisestä ei tarvitse tehdä päätöstä. Siirrosta on ilmoitettava valittajalle.

Säädettyä määräaikaa katsotaan noudatetun, jos valituskirjelmä on saapunut valitusajan kuluessa oikealle viranomaiselle.

30 §

Virheellisen valitusosoituksen vaikutus

Jos valitus on puuttuneen tai virheellisen valitusosoituksen vuoksi tehty väärää menettelyä noudattaen, valitusta ei tämän vuoksi jätetä tutkimatta.

Jos valitus on 1 momentissa mainitusta syystä pantu vireille väärässä viranomaisessa tai valituskirjelmä on toimitettu väärälle viranomaiselle, viranomaisen on siirrettävä valituskirjelmä oikealle viranomaiselle. Siirrosta on ilmoitettava valittajalle.

30 a § (31.1.2013/82)

Arvio asian käsittelyajasta

Valitusviranomaisen on asianosaisen pyynnöstä ilmoitettava hänelle arvio asian käsittelyajasta.

6 luku

Valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

31 § (7.8.2015/891)

Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Päätöstä, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vaille olevana, jos laissa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

Jos asiassa tarvitaan valituslupa, valitus ei estä täytäntöönpanoa. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi tai jos korkein hallinto-oikeus kieltää täytäntöönpanon.

32 §

Valitusviranomaisen määräys täytäntöönpanosta

Kun valitus on tehty, valitusviranomaisen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa muun täytäntöönpanoa koskevan määräyksen.

Asian käsittelyn lopettavassa päätöksessään valitusviranomaisen on tarvittaessa lausuttava täytäntöönpanoa koskevan määräyksen voimassaolosta. Jos päätöksestä saa valittaa, siinä voidaan määrätä, että täytäntöönpanoa koskeva määräys on voimassa, kunnes päätös on lainvoimainen tai ylempi valitusviranomaisen määrää toisin.

Jos valitusviranomaisen päätöksen kumotessaan palauttaa tai siirtää asian uudelleen käsiteltäväksi, se voi samalla määrätä, että kumottua päätöstä on edelleen noudatettava, kunnes asia ratkaistaan tai sitä käsittelevä viranomaisen määrää toisin.

7 luku

Asian käsittely ja selvittäminen

33 §

Asian selvittäminen

Valitusviranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi, ja tarvittaessa osoitettava asianosaiselle tai päätöksen tehneelle hallintoviranomaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää.

Valitusviranomaisen on hankittava viran puolesta selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat.

33 a § (26.6.2015/799)

Velvollisuus selvityksen esittämiseen

Jokaisella on velvollisuus saapua tuomioistuimeen kuultavaksi sekä sallia katselmuksen toimittaminen taikka esittää tuomioistuimelle 42 §:ssä tarkoitettu esine tai asiakirja, jollei laissa toisin säädetä.

Jos henkilöllä on velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta tuomioistuimessa, häntä ei voida velvoittaa esittämään asiakirjaa tai esinettä taikka sallimaan katselmuksen toimittamista selvityksen esittämiseksi vaitiolovelvollisuuden tai vaitiolo-oikeuden piiriin kuuluvasta seikasta.

34 §

Asianosaisen kuuleminen

Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä muiden tekemistä vaatimuksista ja sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti tai jos kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Rajoituksista asianosaisen oikeuteen saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka ei ole julkinen, säädetään erikseen.

35 §

Määräaika selityksen antamiseen

Asianosaiselle on varattava kohtuullinen määräaika selityksen antamiseen. Samalla hänelle on ilmoitettava, että asia voidaan ratkaista määräajan jälkeen, vaikka selitystä ei ole annettu.

36 §

Viranomaisen lausunto

Valitusviranomaisen on hankittava lausunto siltä hallintoviranomaiselta, joka on tehnyt asiassa päätöksen, jollei se ole tarpeetonta.

Selvityksen hankkimiseksi voidaan pyytää lausunto myös muulta kuin 1 momentissa tarkoitettulta viranomaiselta.

Lausunnon antamiselle on asetettava määräaika.

37 §

Suullisen käsittelyn toimittaminen

Asian selvittämiseksi toimitetaan tarvittaessa suullinen käsittely. Siinä voidaan kuulla asianosaisia, 36 §:ssä tarkoitettua viranomaista, todistajia ja asiantuntijoita sekä vastaanottaa muuta selvitystä.

Suullista käsittelyä voidaan rajoittaa siten, että se koskee ainoastaan osaa asiasta, asianosaisten käsitysten selvittämistä tai suullisen todistelun vastaanottamista, tai muulla vastaavalla tavalla.

38 §

Suullinen käsittely asianosaisen pyynnöstä

Hallinto-oikeuden on toimitettava suullinen käsittely, jos yksityinen asianosainen pyytää sitä. Sama koskee korkeinta hallinto-oikeutta sen käsitellessä valitusta hallintoviranomaisen päätöksestä. Asianosaisen pyytämä suullinen käsittely voidaan jättää toimittamatta, jos vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti tai jos suullinen käsittely on asian laadun vuoksi tai muusta syystä ilmeisen tarpeeton. (26.3.1999/433)

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos suullista käsittelyä pyytäneen asianosaisasema perustuu kunnan tai muun yhteisön jäsenyyteen.

Jos asianosainen pyytää suullisen käsittelyn toimittamista, hänen on ilmoitettava, minkä vuoksi sen toimittaminen on tarpeen ja mitä selvitystä hän esittäisi suullisessa käsittelyssä.

39 § (26.6.2015/799)

Todistajan kuuleminen

Suullisessa käsittelyssä voidaan kuulla todistajana henkilöä, jonka asianosainen taikka päätöksen tehnyt hallintoviranomainen nimeää tai jonka kuulemista valitusviranomainen pitää tarpeellisena. Jos asiassa vedotaan yksityisluonteiseen kirjalliseen todistajankertomukseen, todistajaa kuullaan suullisesti vain, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi.

39 a § (26.6.2015/799)

Todistajan esteellisyys

Todistajana ei voida kuulla oikeudenkäynnin osapuolena olevaa yksityistä asianosaista eikä muutakaan henkilöä, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta oikeudenkäynnin kohteena oleva asia välittömästi koskee, eikä heidän laillista edustajaansa.

Todistajana ei voida kuulla myöskään henkilöä, joka toimii päätöksen tehneen tai muutoin oikeudenkäynnissä osallisena olevan hallintoviranomaisen puhevaltaa käyttävänä edustajana samassa oikeudenkäynnissä.

39 b § (26.6.2015/799)

Todistajan vaitiolo-oikeus

Asianosaisen nykyinen tai entinen aviopuoliso taikka nykyinen avopuoliso, sisarus, sukulainen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa taikka se, jolla on vastaavanlainen parisuhteeseen tai sukulaisuuteen rinnastuva läheinen suhde asianosaiseen, saa kieltäytyä todistamasta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö suostuu todistamaan, suostumusta ei voida peruuttaa, ellei muusta tässä laissa säädetystä salassapitovelvollisuudesta tai vaitiolo-oikeudesta muuta johdu.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, todistaja saa kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen ilmaisisi:

- 1) liike- tai ammattisalaisuuden, jolleivät erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämättä jättämisestä sekä muut olosuhteet vaadi todistamista; tai
- 2) sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitettun tiedon.

Lisäksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 33 §:ssä tarkoitettu anonymi todistaja saa kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen saattaisi paljastaa hänen henkilöllisyytensä tai yhteystietonsa.

39 c § (26.6.2015/799)

Todistajan velvollisuus kieltäytyä todistamasta

Valitusviranomaisen päätösneuvottelun sisällöstä ei saa todistaa.

Jokaisella muulla kuin oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 33 §:ssä tarkoitettulla anonymilla todistajalla on velvollisuus kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen saattaisi paljastaa anonymin todistajan henkilöllisyyden tai hänen yhteystietonsa.

Lisäksi velvollisuuteen kieltäytyä todistamasta sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10 §:ssä, 11 §:n 3 momentissa, 12 §:n 3–5 momentissa, 13 §:n 1 ja 3 momentissa, 15 §:n 1 momentissa sekä 16 §:ssä säädetään.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 11 §:n 3 momentissa, 12 §:n 3–5 momentissa, 13 §:n 1 ja 3 momentissa sekä 16 §:ssä tarkoitettu henkilön velvollisuus kieltäytyä todistamasta säilyy, vaikkei asianomainen henkilö enää ole siinä asemassa, jossa hän on saanut tiedon todistettavasta seikasta.

Henkilöllä, joka on saanut oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 11 §:n 3 momentissa taikka 13 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettua tiedon toimiessaan lainkohdassa tarkoitettua henkilön palveluksessa tai muuten hänen apunaan, on vastaava velvollisuus kieltäytyä todistamasta kuin mainituissa lainkohdissa tarkoitetuilla henkilöillä. Palveluksessa tai apuna toiminut henkilö voidaan kuitenkin määrätä todistamaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 15 §:n 1 momentissa säädetyillä edellytyksillä.

39 d § (26.6.2015/799)

Muussa laissa säädetyin vaihtolovelvollisuuden vaikutus todistajan kuulemiseen

Muussa laissa säädetyin vaihtolovelvollisuuden piiriin kuuluvasta seikasta voidaan kuulla todistajaa vain, jos:

- 1) kuuleminen on välttämätöntä asian selvittämiseksi; tai
- 2) se, jonka hyväksi vaihtolovelvollisuus on säädetty, suostuu todistamiseen.

Valitusviranomaisen ei kuitenkaan saa kuulla todistajaa tämän 1 momentissa tarkoitettua vaihtolovelvollisuuden piiriin kuuluvasta seikasta, jos kuulematta jättämiselle on erittäin tärkeän yleisen edun tai lapsen edun taikka muun erittäin tärkeän yksityisen edun vuoksi erityisen painavat perusteet eikä kuulematta jättäminen vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista.

39 e § (26.6.2015/799)

Todistajan kieltäytymisen perustelevuus

Jos todistaja kieltäytyy todistamasta, hänen on ilmoitettava kieltäytymisensä peruste ja saatettava todennäköiseksi sitä tukevat seikat.

Jos henkilö kuitenkin kieltäytyy todistamasta 39 b §:n 4 momentissa tai 39 c §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteella, kieltäytyminen hyväksytään, jollei hän ole selvästi erehtynyt kieltäytymistä koskevan oikeuden tai velvollisuuden sisällöstä tai kieltäytyminen ole muutoin selvästi perusteeton.

39 f § (26.6.2015/799)

Muut säännökset todistajan kuulemisesta

Todistajan kuulemiseen sovelletaan, mitä siitä säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 30–32, 43, 44, 46 ja 50 §:ssä, 51 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 52 ja 62–64 §:ssä.

39 g § (26.6.2015/799)

Muu henkilökohtainen kuuleminen

Suullisessa käsittelyssä voidaan kuulla henkilökohtaisesti myös henkilöä, jota ei 39 a §:n perusteella voida kuulla todistajana, jos kuuleminen on tarpeen asian selvittämiseksi.

40 § (26.6.2015/799)

Asiantuntijan kuuleminen

Valitusviranomaisen voi hankkia erityistä asiantuntemusta vaativasta kysymyksestä lausunnon yksityiseltä asiantuntijalta noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 34–36, 43, 45, 46 ja 50 §:ssä, 51 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 52 ja 64 §:ssä.

41 § (26.6.2015/799)

Katselmus

Valitusviranomaisen voi asian selvittämiseksi toimittaa sellaisen esineen, jota ei voida hankaluudetta tuoda valitusviranomaiselle, tai kiinteän omaisuuden tai paikan taikka muun kohteen katselmuksen. Katselmukseen sovelletaan, mitä siitä säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:ssä sekä mitä tässä laissa säädetään suullisesta käsittelystä.

42 § (26.6.2015/799)

Asiakirjan ja esineen esittäminen

Valitusviranomaiselle voidaan esittää todisteena asiakirja tai esine. Asiakirjan ja esineen esittämiseen valitusviranomaiselle sovelletaan, mitä siitä säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 39 ja 40 §:ssä.

8 luku

Täydentäviä säännöksiä asian käsittelystä

43 § (26.6.2015/799)

Kutsu suulliseen käsittelyyn

Valitusviranomaisen on kutsuttava suulliseen käsittelyyn asianosaiset, päätöksen tehneen hallintoviranomaisen edustaja sekä ne muut henkilöt, joiden läsnäoloa se pitää tarpeellisena. Jos suullista käsittelyä on rajoitettu 37 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, kutsumatta voidaan jättää ne asianosaiset, joiden läsnäolo on tämän vuoksi ilmeisen tarpeetonta.

Asianosainen tai hänen laillinen edustajansa kutsutaan suulliseen käsittelyyn uhalla, että poissaolo ei estä asian käsittelyä ja ratkaisemista. Hänet voidaan kutsua saapumaan henkilökohtaisesti suulliseen käsittelyyn, jos se on tarpeellista asian selvittämisen kannalta. Tällöin voidaan asettaa sakon uhka.

Valitusviranomaisen huolehtii 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden samoin kuin todistajan ja asiantuntijan kutsumisesta suulliseen käsittelyyn noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään tiedoksiannosta, jollei kutsumista ole annettu asianosaisen huolehdittavaksi.

Todistajan ja asiantuntijan kutsumiseen suulliseen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä siitä säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 41 ja 42 §:ssä.

44 §

Asianosaisen poissaolo

Jos asianosainen tai hänen laillinen edustajansa, joka on sakon uhalla kutsuttu saapumaan suulliseen käsittelyyn henkilökohtaisesti, ei noudata kutsua tai asettaa asiamiehen sijaansa, valitusviranomaisen on, jos se edelleen pitää asianomaisen henkilökohtaista läsnäoloa välttämättömänä, tuomittava uhkasakko maksettavaksi ja asetettava uusi korkeampi sakon uhka. Uhkasakkoa ei tuomita maksettavaksi, jos asia käsitellään ja ratkaistaan asianomaisen poissaolosta huolimatta.

Jos asianosaisen tai hänen laillisen edustajansa poissaolon esitetään tai tiedetään aiheutuneen laillisesta esteestä tai jos on aihetta otaksua hänellä olevan sellaisen esteen, käsittely on peruutettava tai lykättävä. Asianosaista tai hänen laillista edustajaansa ei tällöin saa tuomita henkilökohtaisen saapumisen noudattamatta jättämisen varalta asetettuun uhkasakkoon, ellei ennen asian käsittelyn päättymistä käy selville, ettei laillista estettä ollutkaan.

45 §

Pöytäkirja

Suullisessa käsittelyssä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään käsittelyyn osallistuneet henkilöt, asia ja muut sellaiset tiedot sekä käsittelyssä esitetyt vaatimukset, tehdyt päätökset ja selostus muusta käsittelyn kulusta.

46 § (26.6.2015/799)

Tallentaminen

Valitusviranomaisen on äänitettävä tai muulla vastaavalla tavalla tallennettava asianosaisen, päätöksen tehneen hallintoviranomaisen edustajan, todistajan, asiantuntijan ja muun kuultavan kuuleminen suullisessa käsittelyssä.

Jos tallentaminen ei ole mahdollista, pöytäkirjaan on riittävän täsmällisesti merkittävä, mitä asiassa on kerrottu. Pöytäkirjattu suullinen lausuma on heti luettava ja pöytäkirjaan on merkittävä lausuman antajan ilmoitus siitä, onko lausuma merkitty oikein pöytäkirjaan.

47 § (26.6.2015/799)

Tallenne

Tallenne on säilytettävä vähintään kuuden kuukauden ajan asian ratkaisemisesta. Jos asiassa on haettu muutosta valittamalla, tallenne on kuitenkin säilytettävä, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

48 §

Kuuleminen virka-aputeitse

Valitusviranomaisen voi erityisestä syystä päättää, että todistajan tai asianosaisen 39 §:ssä tarkoitetun kuulemisen toimittaa se hallinto-oikeus tai kärjäoikeus, jossa häntä voidaan soveliaimmin kuulla. (26.3.1999/433)

Todistajan ja asianosaisten kutsumisesta kuulemistilaisuuteen on vastaavasti voimassa, mitä heidän kutsumisestaan suulliseen käsittelyyn säädetään 43 §:ssä. Valitusviranomaisen on nimettävä ne asianosaiset, todistajat ja muut henkilöt, jotka on kutsuttava kuulemistilaisuuteen, sekä ilmoitettava, onko asianosaiset määrättävä henkilökohtaisesti saapumaan paikalle ja onko tällöin asetettava sakon uhka. Kutsumisesta huolehtii virka-apua antava tuomioistuin noudattaen, mitä tiedoksiannosta hallintolaissa säädetään. (6.6.2003/435)

Asianosaisella on oikeus esittää kuultavalle kysymyksiä ja lausua käsityksensä tämän kertomuksen johdosta.

49 § (26.6.2015/799)

Todistajan ja muun kuultavan kustannusten korvaaminen

Todistajalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä.

Valitusviranomaisen omasta aloitteestaan kutsumalle todistajalle samoin kuin valtion asianosaisena nimeämälle todistajalle maksetaan korvaus valtion varoista sen mukaan kuin valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista erikseen säädetään.

Asianosaisen on suoritettava korvaus nimeämälleen todistajalle. Todistajalle, jonka on nimennyt muu asianosainen kuin valtio, voidaan maksaa korvaus valtion varoista, jos todistaminen on ollut tarpeen asian selvittämiseksi. Todistajalla on oikeus saada ennakolta korvaus matka- ja toimeentulokustannuksista. Ennakon suorittamiseen sovelletaan, mitä siitä säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 65 §:n 3 ja 4 momentissa.

Mitä tässä pykälässä säädetään kustannusten korvaamisesta todistajalle, sovelletaan myös 39 g §:ssä tarkoitetun kuultavan kustannusten korvaamiseen.

50 §

Muiden todistelukustannusten korvaaminen

Asiantuntijalle maksetaan kohtuullinen palkkio työstään ja korvaus tarpeellisista kuluistaan valtion varoista. Valitusviranomaisen voi määrätä korvauksen tai jonkin osan siitä maksettavaksi ennakolta asiantuntijalle.

Kun joku muu kuin asianosainen on velvoitettu tuomaan valitusviranomaiseen asiakirja tai esine, noudatetaan siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisessa vastaavasti, mitä 49 §:ssä säädetään todistajan kustannusten korvaamisesta.

9 luku

Päätöksenteko

51 §

Asian ratkaiseminen

Valitusviranomaisen on päätöksessään annettava ratkaisu asiassa esitettyihin vaatimuksiin. Valitusviranomaisen tulee harkita kaikkia esiin tulleita seikkoja ja päättää, mihin seikkoihin ratkaisu voidaan perustaa.

Jos valitusta ei ole tehty määräajassa tai jos asian tai siinä esitetyn vaatimuksen ratkaisemiselle on muu este, valitus tai vaatimus jätetään tutkimatta.

52 §

Äänestäminen

Jos päätöksen tekemiseen osallistuvat jäsenet eivät ole ratkaisusta yksimielisiä, siitä on äänestettävä. Äänestyksessä voittaa mielipide, jota jäsenten enemmistö on kannattanut.

Äänten mennessä tasan voittaa mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut. Kurinpitoasiassa, rangaistuksenluonteista maksua koskevassa asiassa sekä päätettäessä tuomitsemisesta oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi tarkoitetun veloitteen laiminlyönnin johdosta uhkasakkoon, sakkoon tai muuhun erityiseen seuraamukseen voittaa äänten mennessä tasan kuitenkin mielipide, joka on lievempi sille, johon seuraamus kohdistuu.

Äänestämisestä on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä äänestämisestä yleisissä tuomioistuimissa säädetään.

53 §

Päätöksen perusteleminen

Päätös on perusteltava. Perusteluista on ilmentävä, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun ja millä oikeudellisella perusteella siihen on päädytty.

53 a § (29.5.2009/364)

Hallinnollisen taloudellisen seuraamuksen käsittelyn viivästyminen

Jos asia koskee hallinnollisen taloudellisen seuraamuksen määräämistä tai muutoksenhakua hallintoviranomaisen päätökseen, jolla tällainen seuraamus on määrätty, hallintotuomioistuin tai muu lainkäyttöelin voi ottaa ratkaisussaan huomioon, että asian käsittely on viivästynyt ja loukkaa asianosaisen oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa. Hallintotuomioistuin tai muu lainkäyttöelin voi viivästyksen hyvittämiseksi alentaa hallinnollisen taloudellisen seuraamuksen määrää tai poistaa sen kokonaan.

54 §

Päätöksen sisältö

Päätöksestä on käytävä ilmi:

- 1) valitusviranomaisen nimi ja päätöksen päiväys;
- 2) valittajan nimi ja päätös, josta valitetaan;

- 3) tarpeellisilta osiltaan selostus asian aikaisemman käsittelyn vaiheista;
- 4) selostus asianosaisten vaatimuksista ja tarpeellisilta osiltaan niiden perusteista;
- 5) tarpeellisilta osiltaan selostus asiassa annetuista selvityksistä;
- 6) päätöksen perustelut ja lopputulos; sekä
- 7) päätöksentekoon osallistuneiden henkilöiden nimet sekä, jos asiasta on äänestetty tai esittelijä on ilmoittanut eriävän mielipiteensä, ilmoitus siitä, jolloin eriävät mielipiteet on liitettävä päätökseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu selostus voidaan kokonaan tai osittain korvata liittämällä päätökseen kokonaan tai tarpeellisilta osin jäljennös alemman viranomaisen päätöksestä, vireillepanoasiakirjasta tai muusta asiakirjasta, jos päätöksen selvyys ei siitä vaarannu.

55 § (6.6.2003/435)

Päätöksen ja muun asiakirjan tiedoksianto

Päätös, jonka tiedoksiannosta alkaa kulua valitusaika tai muu asianosaisten oikeuteen vaikuttava määräaika, annetaan tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolain 60 §:ssä säädetään. Todisteellista tiedoksiantotapaa voidaan käyttää myös, jos se on muusta syystä tarpeen asianosaisten oikeuksien turvaamiseksi. Tiedoksiannosta ulkomaille säädetään hallintolain 63 §:ssä.

Asiakirjojen tiedoksiantoon sovelletaan muutoin, mitä siitä hallintolaissa säädetään. Asiakirja voidaan antaa tiedoksi yleistiedoksiannolla kuitenkin ainoastaan, jos tiedoksiantoa ei muulla tavoin voida toimittaa.

Päätöksen ja muun asiakirjan sähköisestä tiedoksiannosta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

10 luku

Päätöksen korjaaminen

56 §

Kirjoitusvirheen korjaaminen

Valitusviranomaisen on korjattava päätöksessään oleva kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Monijäsenisessä valitusviranomaisessa virheen korjaamisesta voi päättää myös asian käsitelleen istunnon puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan valitusviranomaisen lainoppinut jäsen.

57 §

Korjaamismenettely

Jos korjattavasta päätöksestä on valitettu, asian käsiteltäväksi ottamisesta on ilmoitettava ja siinä tehty päätös toimitettava valitusviranomaiselle.

Virheen korjaamista käsitellessään valitusviranomainen voi kieltää päätöksensä täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä päätöksen tallekappaleeseen ja asianosaiselle annettuun päätökseen. Jollei asianosaiselle annettua päätöstä saada takaisin, hänelle on annettava jäljennös korjatusta päätöksestä maksutta.

Päätöksestä, jolla valitusviranomainen ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa valittaa.

III OSA

MUU HALLINTOLAINKÄYTTÖ

11 luku

Ylimääräinen muutoksenhaku

58 §

Ylimääräiset muutoksenhakukeinot

Hallintoasiassa tehtyyn lainvoiman saaneeseen päätökseen saa hakea muutosta ylimääräisellä muutoksenhakukeinolla, joita ovat kantelu, menetetyn määräajan palauttaminen ja purku.

59 §

Kantelu

Päätös voidaan kantelun johdosta poistaa:

- 1) jos sille, jota asia koskee, ei ole annettu tilaisuutta tulla kuulluksi ja päätös loukkaa hänen oikeuttaan;
- 2) jos asiaa käsiteltäessä on tapahtunut muu menettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen; tai
- 3) jos päätös on niin epäselvä tai puutteellinen, ettei siitä käy selville, miten asia on ratkaistu.

Päätöksestä ei saa kannella, jos siitä voidaan samalla perusteella tehdä perustevalitus.

60 §

Kantelun tekeminen

Kantelu tehdään sille viranomaiselle, jolle päätöksestä tämän tai muun lain taikka asetuksen nojalla säännönmukaisesti valitetaan. Jollei tällaista viranomaista ole, kantelu tehdään korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Kantelu on tehtävä 59 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun kantelija sai tiedon päätöksestä, ja 59 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainitun seikan perusteella samassa ajassa siitä, kun päätös sai lainvoiman.

61 §

Menetetyn määräajan palauttaminen

Menetetty määräaika voidaan palauttaa sille, joka laillisen esteen tai muun erittäin painavan syyn vuoksi ei ole voinut määräajassa:

- 1) panna vireille lakiin tai asetukseen perustuvaa rahasuoritusta julkisista varoista tarkoittavaa hakemusta;
- 2) hakea muutosta päätökseen; tai
- 3) ryhtyä muuhun toimenpiteeseen hallintomenettelyssä tai hallintolainkäyttömenettelyssä.

62 §

Menetetyn määräajan palauttamisen hakeminen

Menetetyn määräajan palauttamista haetaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Milloin hakemuksen tueksi esitetään laillinen este, hakemus on tehtävä 30 päivän kuluessa esteen lakkaamisesta.

Menetetyn määräajan palauttamista on haettava viimeistään vuoden kuluessa siitä, kun määräaika päättyi. Erityisen painavista syistä määräaika voidaan palauttaa sen jälkeenkin.

63 §

Purku

Päätös voidaan purkaa:

- 1) jos asiassa on tapahtunut menettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen;
- 2) jos päätös perustuu ilmeisesti väärään lain soveltamiseen tai erehdykseen, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen; tai
- 3) jos asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka olisi olennaisesti voinut vaikuttaa päätökseen, eikä hakijasta johdu, että uutta selvitystä ei ole aikanaan esitetty.

Päätöstä ei saa purkaa, ellei se loukkaa yksityisen oikeutta tai julkisen edun katsota vaativan päätöksen purkamista.

Purkua ei saa hakea, jos päätöksestä voidaan samalla perusteella tehdä perustevalitus tai kantelu.

64 §

Purun hakeminen

Päätöksen purkua haetaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevan asian ratkaisemisen yhteydessä voidaan siihen liittyvä päätös purkaa ilman hakemusta tai esitystä.

Purkua on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Samassa ajassa on suoritettava purku ilman hakemusta tai esitystä. Erityisen painavista syistä voidaan päätös purkaa määräajan jälkeenkin.

64 a § (7.8.2015/891)

Kantelun ja purun rajoittaminen

Asianosainen saa hakea samassa asiassa päätöksen purkamista tai poistamista vain kerran, jollei asiaa ole erityisen painavasta syystä välttämätöntä tutkia uudelleen.

65 §

Muutoksenhakukirjelmä

Ylimääräinen muutoksenhaku on tehtävä kirjallisesti.

Muutoksenhakukirjelmässä, joka on osoitettava asian ratkaisevalle viranomaiselle, on ilmoitettava vaatimus ja sen perusteet. Kirjelmään on liitettävä päätös, jota hakemus koskee, alkuperäisenä tai jäljennöksenä, sekä ne asiakirjat, joihin hakemus nojautuu.

Muutoksenhakukirjelmä on toimitettava hakemuksen ratkaisevalle viranomaiselle tai sille viranomaiselle, joka on tehnyt päätöksen.

66 §

Täytäntöönpanoa koskeva määräys

Ylimääräistä muutoksenhakua käsittelevä viranomainen voi antaa täytäntöönpanoa koskevan määräyksen noudattaen vastaavasti, mitä 32 §:ssä säädetään täytäntöönpanoa koskevasta valitusviranomaisen määräyksestä.

67 §

Ylimääräiseen muutoksenhakuun annettava päätös

Päätöksessä, jolla menetetty määräaika palautetaan, on samalla määrättävä, mitä hakijan on noudatettava palautettua määräaikaa käyttäessään.

Päätös voidaan purkaa tai kantelun johdosta poistaa kokonaisuudessaan tai tarpeellisilta kohdin. Jos asia on käsiteltävä uudelleen, se palautetaan asian ratkaiselle viranomaiselle. Jollei tämä ole toimivaltainen, asia voidaan siirtää oikealle viranomaiselle.

Kantelun johdosta tai purkaessaan päätöksen viranomainen voi välittömästi oikaista päätöstä, jos asia havaitaan selväksi.

68 §

Valitusta koskevien säännösten soveltaminen ylimääräiseen muutoksenhakuun

Menettelystä ylimääräisessä muutoksenhaussa on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään valituksesta.

12 luku

Hallintoriita-asia ja muu hallintolainkäyttöasia

69 § (26.3.1999/433)

Hallintoriita-asia

Julkisoikeudellista maksuvelvollisuutta tai muuta julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvaa velvollisuutta tai oikeutta koskevan riidan samoin kuin hallintosopimusta koskevan riidan, johon haetaan viranomaisen ratkaisua muuten kuin muutoksenhakuteitse (*hallintoriita-asia*), käsittelee hallinto-oikeus. (6.6.2003/435)

Hakemus, jolla hallintoriita pannaan vireille, on toimitettava hallinto-oikeudelle. Hakemuskirjelmässä on mainittava toimenpide, jota vaaditaan, sekä vaatimuksen perusteet.

70 § (26.3.1999/433)

Toimivaltainen hallinto-oikeus hallintoriita-asiassa

Hallintoriita-asia käsitellään siinä hallinto-oikeudessa, jonka tuomiopiirissä sillä asianosaisella, johon tehty vaatimus kohdistuu, on kotipaikka. Jos vaatimus kohdistuu valtioon, kuntaan tai muuhun julkisoikeudelliseen oikeushenkilöön, asian käsittelee se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä tällaisen oikeushenkilön puhevaltaa käyttävän viranomaisen tai toimielimen toimipaikka sijaitsee.

Yksityisen henkilön valtioon kohdistama vaatimus saadaan käsitellä myös siinä hallinto-oikeudessa, jonka tuomiopiirissä on henkilön kotipaikka.

Jos hallintoriita-asiassa ei, sen mukaan kuin 1 ja 2 momentissa säädetään, ole toimivaltaista hallinto-oikeutta, asia käsitellään Helsingin hallinto-oikeudessa.

71 §

Perustevalitus

Veron tai maksun määräämisen tai maksuunpanon perusteesta tehtävästä valituksesta säädetään verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61).

L verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin 367/1961 on kumottu L:lla 706/2007, ks. L verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 706/2007 9–11 §.

72 §

Muu hallintolainkäytössä käsiteltävä asia

Muu hallintolainkäytössä käsiteltävä asia kuin valitus, ylimääräinen muutoksenhaku tai hallintoriita-asia pannaan vireille toimittamalla vireillepanoa koskeva asiakirja sille viranomaiselle, jonka toimivaltaan asian ratkaiseminen kuuluu.

73 §

Valitusta koskevien säännösten soveltaminen

Menettelystä tässä luvussa tarkoitettussa asiassa on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään valituksesta.

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Oikeudenkäyntikulut

74 §

Korvausvelvollisuus

Asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Mitä tässä pykälässä ja 75 §:ssä säädetään asianosaisesta, voidaan soveltaa myös päätöksen tehneeseen hallintoviranomaiseen.

Harkittaessa julkisen asianosaisen korvausvelvollisuutta on otettava erityisesti huomioon, onko oikeudenkäynti aiheutunut viranomaisen virheestä.

Yksityistä asianosaista ei saa velvoittaa korvaamaan julkisen asianosaisen oikeudenkäyntikuluja, ellei yksityinen asianosainen ole esittänyt ilmeisen perusteetonta vaatimusta.

75 §

Muut säännökset kulujen korvaamisesta

Asianosaisen erityisestä korvausvelvollisuudesta on voimassa soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 5 §:ssä säädetään, ja asianosaisen edustajan, asiamiehen sekä avustajan korvausvelvollisuudesta, mitä saman luvun 6 §:ssä säädetään.

Oikeudenkäyntikuluista on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7–16 §:ssä säädetään. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu viivästyskorko määrätään kuitenkin siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona päätös on ollut asianosaisten saatavissa.

14 luku

Täydentävät säännökset

76 § (1.6.2001/443)

Esteellisyys

Valitusasiaa käsittelevän henkilön esteellisyydestä sekä esteellisyysovituksen esittämisestä ja käsittelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä tuomarin esteellisyydestä säädetään oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa.

Valitusasian käsittelyssä noudatetaan myös, mitä oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 6 §:ssä säädetään.

77 §

Tulkitseminen ja kääntäminen

Viranomaisen on huolehdittava tulkimisesta ja kääntämisestä, jos henkilö ei osaa viranomaisessa kielilain (423/2003) mukaan käytettävää kieltä taikka aisti- tai puhevian vuoksi ei voi tulla ymmärretyksi ja:

- 1) asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa sitä käsitelleen viranomaisen on tullut huolehtia tulkimisesta tai kääntämisestä hallintolain 26 §:n 1 momentin tai muun säännöksen nojalla;
- 2) lainkäyttöasiaa käsittelevä viranomainen toimii ensi astena asiassa, joka on tullut vireille viranomaisen aloitteesta; tai
- 3) henkilöä kuullaan suullisesti.

(6.6.2003/435)

Erityisestä syystä viranomainen voi huolehtia tulkimisesta ja kääntämisestä muussakin kuin 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa.

Tulkkina tai kääntäjänä ei saa käyttää henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa asianosaiseen tai asiaan, että hänen luotettavuutensa voi tästä syystä vaarantua.

Viranomaisen on huolehdittava siitä, että muiden pohjoismaiden kansalaiset saavat sen käsiteltävissä asioissa tarvittavan tulkimis- ja käännösavun.

78 §

Laillinen este

Laillisesta esteestä on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 28 ja 29 §:ssä säädetään.

Valitusviranomaiseen kutsutulle henkilölle toimitettavassa kutsussa on mainittava, että hänen on viipymättä ilmoitettava valitusviranomaiselle, jos hänelle tulee laillinen este.

79 § (7.8.2015/891)

Valitus muusta kuin käsittelyn lopettavasta päätöksestä

Erikseen valitetaan asian käsittelyn aikana tehdystä päätöksestä, jolla on:

- 1) määrätty todistajan tai muun henkilön oikeudesta korvaukseen tai korvausvelvollisuudesta;
- 2) kielletty asiamiestä tai avustajaa esiintymästä;
- 3) tuomittu oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi tarkoitetun velvoitteen laiminlyönnin johdosta uhkasakkoon, sakkoon tai muuhun erityiseen seuraamukseen;
- 4) annettu muutoksenhaunalaisen päätöksen täytäntöönpanoa koskeva määräys, jollei 13 §:n 4 momentista muuta johdu; tai
- 5) tuomittu käsittelyn häiritsemisestä tai muusta sellaisesta toiminnasta rangaistukseen.

Valitettaessa erikseen valitus ei estä käsittelyn aikana tehdyn päätöksen täytäntöönpanoa, ellei päätöksen tehnyt viranomainen tai siitä tehtyä valitusta käsittelevä viranomainen toisin päättä.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa säädetystä poiketen erikseen ei kuitenkaan saa valittaa hallinto-oikeuden asian käsittelyn aikana tekemästä päätöksestä, jolla muutoksenhaun alaisen päätöksen täytäntöönpano on kielletty tai keskeytetty.

80 §

Järjestyksenpito

Järjestyksenpidosta on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 6 §:ssä säädetään. Tuomioistuimessa sovelletaan lisäksi saman luvun 7 §:n rangaistussäännöstä.

15 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

81 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

Tällä lailla kumotaan muutoksenhausta hallintoasioissa 24 päivänä maaliskuuta 1950 annettu laki (154/50) ja ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa 1 päivänä huhtikuuta 1966 annettu laki (200/66) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

82 §

Siirtymäsäännös

Tätä lakia ei sovelleta valitukseen eikä alistukseen, joka tehdään ennen tämän lain voimaantuloa annetusta päätöksestä, eikä tällaisen asian käsittelyyn valituksen johdosta yleisessä valitusviranomaisessa.

Muussa laissa tai asetuksessa oleva viittaus muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin tai ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

HE 217/95, LaVM 5/96, EV 75/96

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

26.3.1999/433:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1999.

Lain 12 §:ää ei sovelleta valitukseen, joka tehdään ennen tämän lain voimaantuloa annetusta päätöksestä.

HE 114/1998, LaVM 19/1998, EV 217/1998

1.4.1999/446:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

HE 146/1998, LaVM 20/1998, EV 234/1998

1.6.2001/443:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2001.

HE 78/2000, LaVM 6/2001, EV 33/2001

6.6.2003/435:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 72/2002, HaVM 29/2002, EV 289/2002

2.9.2005/698:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2005.

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintoviranomaisen päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 112/2004, HE 5/2005, HaVM 13/2005, EV 91/2005

25.5.2007/651:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2007.

HE 52/2006, LaVM 29/2006, EV 288/2006

29.5.2009/364:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

HE 233/2008, LaVM 3/2009, EV 37/2009

11.6.2010/582:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2010.

HE 226/2009, HaVM 3/2010, EV 54/2010

31.1.2013/82:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2013.

HE 85/2012, LaVM 13/2012, EV 125/2012

26.6.2015/799:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

HE 245/2014, LaVM 23/2014, EV 296/2014

7.8.2015/891:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 230/2014, LaVM 26/2014, EV 319/2014

TOIMINIMILAKI 2.2.1979/128

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleiset säännökset

1 §

Toiminimellä tarkoitetaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan.

Kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja saa harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä (*aputoiminimi*). Elinkeinonharjoittaja voi toiminnassaan käyttää toiminimen ohella myös muuta tunnusta (*toissijainen tunnus*). (10.12.1993/1123)

Mitä tässä laissa säädetään toiminimestä, koskee myös aputoiminimeä. Tämän lain 2 §:n 3 momentin sekä 3–6, 18, 22–24, 27–29 ja 29 a–29 c §:n toiminimeä koskevia säännöksiä sovelletaan vastaavasti myös toissijaiseen tunnukseseen. Lisäksi mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013) säädetään toiminimeä koskevista riita- ja hakemusasioista, koskee soveltuvin osin myös aputoiminimeä ja toissijaista tunnusta. (31.1.2013/110)

2 §

Yksinoikeus toiminimeen saadaan rekisteröimällä tai vakiinnuttamalla toiminimi. Toissijaiseen tunnukseseen voidaan saada yksinoikeus vain vakiinnuttamalla.

Toiminimi voidaan merkitä kaupparekisteriin, jos se on tämän lain mukainen ja selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevista toiminimistä. Rekisteriviranomainen voi ennen toiminimen rekisteröimistä elinkeinonharjoittajan hakemuksesta antaa ennakkotiedon siitä, onko toiminimi sellainen, että se voidaan hakemuksessa esitetyillä edellytyksillä merkitä rekisteriin. (16.3.2001/247)

Toiminimi katsotaan vakiintuneeksi, jos se on yleisesti tunnettu niiden keskuudessa, joihin elinkeinonharjoittajan toiminta suuntautuu.

3 §

Yksinoikeus rekisteröityyn toiminimeen sisältää sen, että toinen elinkeinonharjoittaja ei saa tässä maassa käyttää sellaiseen toiminimeen sekoitettavissa olevaa toiminimeä, ellei näytetä, että toiminimen haltija ei saata kärsiä siitä vahinkoa.

Vakiintumiseen perustuva yksinoikeus toiminimeen sisältää sen, että toinen elinkeinonharjoittaja ei saa sillä alueella, jolla toiminimi on vakiintunut, käyttää siihen sekoitettavissa olevaa toiminimeä.

4 §

Elinkeinonharjoittaja saa käyttää toiminimenään sukunimeään, jollei sen käyttäminen ole omiaan aiheuttamaan sekaannusta toisen suojatun toiminimen tai tavaramerkin kanssa.

Sillä alueella, jolla elinkeinonharjoittaja 1 momentin mukaisesti käyttää sukunimeään toiminimenä, toinen elinkeinonharjoittaja ei saa käyttää tähän nimeen sekoitettavissa olevaa toiminimeä.

5 §

Toiminimien sekoitettavuuteen voidaan vedota vain, jos niiden haltijat harjoittavat samaa tai samankaltaista toimintaa.

Sekoitettavuuteen voidaan kuitenkin myös vedota:

1) toiminimen hyväksi, joka on erittäin hyvin vakiintunut ja on yleisesti tunnettu, mikäli tähän katsoen toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen tietäisi ensiksi mainitun toiminimen liikearvon sopimatonta hyväksikäyttöä; tai

2) toiminimen hyväksi, joka on vakiintunut, milloin toiminnan erityiseen laatuun nähden toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen ilmeisesti vähentäisi ensiksi mainitun liikearvoa.

6 §

Ratkaistaessa riitaa, joka koskee oikeutta sekoitettavissa oleviin toiminimiin, on etusija annettava sille, joka voi vedota aikaisimpaan oikeusperusteeseen.

Jos toiminimi on vakiintunut eikä siihen sekoitettavissa olevan vanhemman toiminimen haltija ole kohtuullisessa ajassa ryhtynyt toimiin myöhemmän toiminimen käytön estämiseksi, pysyy oikeus vakiintuneeseen toiminimeen vanhemman oikeuden rinnalla. Sekaannusvaaran välttämiseksi tuomioistuimella on tällöin kuitenkin valta osapuolen vaatimuksesta ja sen mukaan kuin havaitaan kohtuulliseksi määrätä, että toiminimeä saadaan käyttää vain erityisellä tavalla, kuten lisäämällä siihen paikannimi tai sitä muutoin selventämällä. (31.1.2013/110)

7 §

Sen lisäksi, mitä muualla laissa on säädetty, on toiminimen muodosta voimassa seuraavaa:

1) yksityisen elinkeinonharjoittajan toiminimessä ei saa olla muun henkilön nimeä kuin haltijan;

2) avoimen yhtiön toiminimessä tulee olla sana "avoin yhtiö", jollei yhtiömuoto muuten ilmene toiminimestä, eikä toiminimessä saa olla muun henkilön nimeä kuin yhtiömiehen;

3) kommandiittiyhtiön toiminimessä tulee olla sana "kommandiittiyhtiö" tai sen yleisesti tunnettu lyhennys, eikä toiminimessä saa olla muun henkilön nimeä kuin henkilökohtaisesti vastuunalaisen yhtiömiehen;

4) yksityisen osakeyhtiön toiminimessä tulee olla sana "osakeyhtiö" tai sitä vastaava lyhennys "oy" ja julkisen osakeyhtiön toiminimessä sanat "julkinen osakeyhtiö" tai niitä vastaava lyhennys "oyj" ja, jos kysymyksessä on asunto-osakeyhtiö, tulee tämän seikan ja yhtiön kotipaikan selvästi ilmetä toiminimestä; (14.2.1997/148)

5) osuuskunnan toiminimessä tulee olla sana "osuuskunta", yhdysosa "osuus" tai lyhennys "osk", eikä tällaisessa toiminimessä saa olla henkilön nimeä eikä jäsenten lisämaksuvelvollisuutta koskevaa mainintaa; (28.12.2001/1492)

6) aatteellisen yhdistyksen toiminimen tulee sisältää yhdistysrekisteriin merkitty yhdistyksen nimi;

7) säätiön toiminimen tulee sisältää säätiörekisteriin merkitty säätiön nimi; (28.11.1994/1076)

7 a) eurooppalaisen taloudellisen etuyhtymän toiminimestä on voimassa, mitä eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä (ETEY) annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2137/85 5 artiklan a kohdassa säädetään, (22.12.1994/1302)

7 b) eurooppayhtiön toiminimestä on voimassa, mitä eurooppayhtiön (SE) säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2157/2001 11 artiklassa säädetään; (13.8.2004/746)

7 c) eurooppaosuuskunnan toiminimestä on voimassa, mitä eurooppaosuuskunnan (SCE) säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1435/2003 10 artiklassa säädetään; (19.10.2006/910)

8) ulkomaisen elinkeinonharjoittajan Suomeen perustaman sivuliikkeen toiminimen tulee sisältää ulkomaisen elinkeinonharjoittajan toiminimi lisäyksin, joka osoittaa sen sivuliikkeeksi; sekä (28.11.1994/1076)

9) asumisoikeusyhdistyksen toiminimessä tulee olla sana "asumisoikeusyhdistys".
(28.11.1994/1076)

Yksityisen osakeyhtiön aputoiminimeen ei saa sisällyttää sanaa "osakeyhtiö" tai lyhennystä "oy", julkisen osakeyhtiön aputoiminimeen sanoja "julkinen osakeyhtiö" tai lyhennystä "oyj" eikä osuuskunnan aputoiminimeen sanaa "osuuskunta", yhdysosaa "osuus" tai lyhennystä "osk".
(28.12.2001/1492)

Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä on säädetty, on noudatettava muualla laissa olevia toiminimeä koskevia säännöksiä.

8 §

Toiminimen tulee yksilöidä haltijansa yritys. Toiminimen yksilöivyyttä arvosteltaessa on kiinnitettävä huomiota kaikkiin ilmeneviin asianhaaroihin. Toiminimeä, joka ilmaisee vain toiminnan laadun taikka tarjottavan tavaran tai palvelun yleisen nimityksen tahi yksistään sisältää yleisesti käytetyn paikannimen tai muun sellaisen nimen, voidaan pitää yksilöivänä ainoastaan, milloin se on vakiintunut. Yksilöivyyttä lisääväksi tekijäksi ei ole katsottava sellaista toiminimen osaa, joka ilmaisee ainoastaan yritysmuodon.

9 §

Toiminimi ei saa olla hyvän tavan tai yleisen järjestyksen vastainen eikä omiaan johtamaan yleisöä harhaan.

10 §

Toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla:

1) sellaista valtakunnallista tai kansainvälistä nimitystä tai nimen lyhennystä, jota lain mukaan ei ole luvallista käyttää elinkeinotoiminnassa, eikä ilmaisua, joka on sekoitettavissa siihen;

2) mitään sellaista, joka voidaan käsittää toisen sukunimeksi, taiteilijanimeksi tai vastaavanlaiseksi nimeksi, ellei nimi ilmeisesti tarkoita kauan sitten kuollutta henkilöä, eikä myöskään mitään sellaista, joka voidaan käsittää säätiön tai yhdistyksen tai muun sellaisen yhteisön nimeksi;

3) mitään sellaista, joka voidaan käsittää toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimeksi, milloin nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen; tai

4) mitään sellaista, joka on sekoitettavissa toisen suojatun toiminimen, toissijaisen tunnuksen tai tavaramerkin kanssa.

11 §

Toiminimi saadaan rekisteröidä kaksi- tai useampikielisenä, jos erikieliset ilmaisut sisällöltään vastaavat toisiaan. Mitä toiminimestä on säädetty, on sovellettava jokaiseen tällaiseen ilmaisuun.

12 § (9.3.1990/233)

Rekisteröintiin perustuva yksinoikeus toiminimeen on voimassa siitä päivästä, jona ilmoitus on saapunut yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 10 §:ssä mainitulle viranomaiselle. (16.3.2001/247)

Edellä 1 momentista poiketen osakeyhtiölaissa (624/2006) tai osuuskuntalaissa (421/2013) tarkoitetun sulautumisen tai jakautumisen yhteydessä rekisteröintiin perustuva oikeus toiminimeen on voimassa päivästä, jona sulautumis- tai jakautumissuunnitelma on saapunut rekisteriviranomaiselle rekisteröintiä varten. Sama koskee rekisteröintiin perustuvaa oikeutta toiminimeen osuuskuntalaissa tarkoitetun yhteisömuodon muuttamisen yhteydessä. (14.6.2013/434)

Jos elinkeinonharjoittaja on hakenut rekisteriviranomaiselta ennakkotietoa toiminimen rekisteröimisen edellytyksistä, yksinoikeus toiminimeen on voimassa päivästä, jona hakemus on jätetty rekisteriviranomaiselle. Yksinoikeutta ei ole, jos rekisteriviranomainen ennakkotietoa koskevaan hakemukseen antamassaan päätöksessä toteaa, ettei ennakkotietoa voida antaa tai jos elinkeinonharjoittaja ei ole ilmoittanut toiminimeä merkittäväksi rekisteriin kuuden kuukauden kuluessa yksinoikeuden alkamisesta. Ennakkotietoa koskevaan rekisteriviranomaisen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (16.3.2001/247)

Toiminimen siirtyminen

13 §

Toiminimen saa luovuttaa toiselle vain elinkeinotoiminnan luovutuksen yhteydessä.

Toiminimi siirtyy elinkeinotoiminnan luovutuksen yhteydessä, paitsi milloin toiminimi sisältää yksityisen elinkeinonharjoittajan tai yhtiömiehen sukunimen tai asiasta on toisin sovittu.

14 §

Jos elinkeinotoiminta yksityisen elinkeinonharjoittajan kuoleman johdosta siirtyy osituksessa tai perinnönjaossa puolisolle tai muulle kuolinpesän osakkaalle taikka testamentin nojalla testamentin saajalle, saadaan toiminimeä käyttää muuttamattomana, jollei toisin ole osituksessa tai perinnönjaossa sovittu taikka testamentissa määrätty.

15 §

Jos avoimen yhtiön yhtiömiehen tai kommandiittiyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalaisen yhtiömiehen kuoltua yhtiön toimintaa jatketaan, saadaan toiminimeä käyttää muuttamattomana, vaikka vainajan nimi sisältyy siihen, jolleivät yhtiömiehet ole toisin sopineet.

Kun yhtiömies eroaa avoimesta yhtiöstä tai henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies kommandiittiyhtiöstä, yhtiömiehen nimi saadaan säilyttää toiminimessä vain, jos yhtiömies on siihen suostunut.

16 §

Milloin toiminimi tulisi 13 §:ssä säädettyssä tapauksessa sisältämään muun kuin haltijan tai yhtiömiehen nimen, on siihen kuitenkin liitettävä toiminimen siirtymistä tai muuttanutta asiantilaa osoittava lisäys.

17 §

Toiminimeä ei saa ulosmitata.

Jos yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö asetetaan konkurssiin, kuuluu toiminimi konkurssipesään, jollei velallisen tai yhtiömiehen sukunimi sisälly siihen. Konkurssipesään kuulumatonta toiminimeä saadaan kuitenkin käyttää sinä aikana, jona toimintaa jatketaan pesän lukuun.

Toiminimen käytön kieltäminen

18 §

Jos toiminimi tai sen käyttö on hyvän tavan vastaista tai vaarantaa yleistä järjestystä taikka johtaa yleisöä harhaan, tuomioistuin voi siinä laajuudessa kuin havaitaan tarpeelliseksi sakon uhalla kieltää toiminimen haltijaa käyttämästä sitä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kieltotuomio voidaan antaa ja sakon uhka asettaa myös, jos joku on loukannut toisen oikeutta toiminimeen.

Kieltokannetta saa ajaa jokainen, jolle toiminimestä tai sen käytöstä aiheutuu haittaa. Kannetta saa 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajaa myös työ- ja elinkeinoministeriön määräämä viranomainen sekä asianomaisten elinkeinonharjoittajien etuja valvova yhteisö. (31.1.2013/110)

Kannetta uhkasakkoon tuomitsemiseksi saa ajaa se, jonka vaatimuksesta kieltotuomio on annettu, sekä, jos kieltotuomio on annettu 1 momentin nojalla, myös työ- ja elinkeinoministeriön määräämä viranomainen. (31.1.2013/110)

18 a § (21.7.2006/682)

Tuomioistuin voi 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua kannetta käsitellessään yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään toiminimen loukkaavaksi väitetyn käytön (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon toiminimen käyttäjän, välittäjän ja yksinoikeuden haltijan oikeudet.

Ennen 18 §:n 2 momentissa tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuin voi yksinoikeuden haltijan hakemuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että yksinoikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan oikeutta toiminimeen, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksi sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen. (31.1.2013/110)

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kun väitettyä loukkaajaa on kuultu, tuomioistuimen on viipymättä päätettävä, pidetäänkö määräys voimassa vai peruutetaanko se.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vakuuden. Mahdollisuudesta vapautua vakuuden asettamisesta säädetään oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:ssä. Edellä 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua kannetta nosteta tuomioistuimessa kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta. (31.1.2013/110)

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 18 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne hylätään tai jätetään tutkimatta taikka jos asian käsittely jätetään sillensä sen vuoksi, että kantaja on peruuttanut kanteensa tai jäänyt saapumatta tuomioistuimeen. Sama on voimassa, jos keskeyttämismääräys 3 momentin nojalla peruutetaan tai 4 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

Rekisteröinnin kumoaminen

19 §

Jos toiminimi on rekisteröity tämän lain tai muiden toiminimeä koskevien säännösten vastaisesti ja rekisteröinnille on edelleen olemassa este, tuomioistuin voi kanteesta kumota rekisteröinnin.

Rekisteröinti voidaan niin ikään kumota:

- 1) jos toiminimi on tullut lainvastaiseksi sen jälkeen, kun se on rekisteröity ja on edelleen lainvastainen;
- 2) jos toiminimen haltija ei enää ole elinkeinonharjoittaja; tai
- 3) jos toiminimeä ei ole viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana käytetty eikä toiminimen haltija osoita siihen hyväksyttävää syytä.

20 § (31.1.2013/110)

Kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi saa ajaa jokainen, jolle aiheutuu rekisteröinnistä haittaa. Kannetta saa ajaa myös työ- ja elinkeinoministeriön määräämä viranomainen ja 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu yhteisö, ellei kanne perustu 10 §:n 2–4 kohtaan.

21 §

Kun rekisteröinnin kumoamista koskeva tuomio on saanut lainvoiman, rekisteriviranomaisen on poistettava toiminimi rekisteristä. Tuomioistuin voi kuitenkin määrätä, että toiminimi saa olla rekisterissä uuden toiminimen rekisteriin ilmoittamiseen tarvittavan kohtuullisen määräajan.

Rangaistussäännös

22 §

Joka tahallaan loukkaa toisen oikeutta toiminimeen, on tuomittava *toiminimen loukkauksesta* sakkoon.

Syyttäjä saa ajaa syytettä 1 momentissa tarkoitettusta rikoksesta vain, jos asianomistaja on ilmoittanut sen syytteeseen pantavaksi. (13.5.2011/445)

Korvaus- ja hyvitysvastuu (21.7.2006/682)

23 § (21.7.2006/682)

Elinkeinonharjoittaja, jonka elinkeinotoiminnassa on tahallisesti tai huolimattomuudesta loukattu toisen oikeutta toiminimeen, on velvollinen suorittamaan loukatulle kohtuullisen hyvityksen toiminimen käyttämisestä sekä korvaamaan loukkauksesta aiheutuneen vahingon. Jos huolimattomuus on vain lievää, voidaan korvausta vahingosta sovitella.

Jos huolimattomuuttakaan ei ole, loukkaaja on velvollinen suorittamaan kohtuullisen hyvityksen toiminimen käyttämisestä.

Hyvitystä ja korvausta vahingosta voidaan vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Oikeus hyvitykseen ja korvaukseen vahingosta on menetetty, jos sitä koskevaa kannetta ei ole pantu vireille mainitun ajan kuluessa.

23 a § (21.7.2006/682)

Tuomioistuin voi toiminimen loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta määrätä, että vastaajan on korvattava kustannukset, jotka kantajalle aiheutuvat siitä, että hän soveltuvin toimin julkistaa tietoja lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen oikeutta toiminimeen. Määräystä ei saa antaa, jos tietojen levittämistä on muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan määräyksen antamista ja määräyksen sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Kantajalla ei ole oikeutta korvaukseen, jos tietoja tuomiosta ei ole julkistettu tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta.

Turvaamistoimet

24 §

Tuomitessaan elinkeinonharjoittajan 18 §:n 1 momentin perusteella asetettuun uhkasakkoon, tuomioistuimien voi sen mukaan kuin havaitaan kohtuulliseksi määrätä, että toiminimi, joka luvattomasti on pantu liikekilpeen, tavaraan, pakkaukseen, mainoslehteen, liikeasiakirjaan tai muuhun sellaiseen, on siitä poistettava tai että toiminimeä on muunnettava niin, ettei sitä enää voida käyttää väärin. Jos tällainen toimenpide ei ole muutoin toteutettavissa, voidaan määrätä, että omaisuus, johon toiminimi on pantu, on hävitettävä tai että sitä on tarpeellisilta osin muutettava.

Milloin toisen oikeutta toiminimeen on loukattu, tuomioistuimien saa sen vaatimuksesta, jonka oikeutta on loukattu, määrätä ryhdyttäväksi 1 momentissa mainittuun toimenpiteeseen sen mukaan kuin katsotaan tarpeelliseksi loukkauksen toistumisen ehkäisemiseksi.

Jos uhkasakon asettamispäätöksessä määrättyä velvoitetta ei noudateta, tai jos on syytä olettaa 22 §:ssä mainitun rikoksen tapahtuneen, tuomioistuimien voi määrätä, että edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu omaisuus on takavarikoitava, kunnes siitä toisin määrätään. Tällöin on soveltuvin osin voimassa, mitä takavarikosta rikosasiassa on säädetty.

Erinäisiä säännöksiä

25 §

Jos oikeutta rekisteröityyn toiminimeen on loukattu, loukkauksesta ei saa tuomita 22–24 §:ssä säädettyä seuraamusta sen jälkeen, kun rekisteröinti on kumottu lainvoiman saaneella tuomiolla.

26 § (31.1.2013/110)

26 § on kumottu L:lla 31.1.2013/110.

27 §

Kanne sen seikan vahvistamiseksi, onko oikeus toiminimeen olemassa tai loukkaako tietty menettely sellaista oikeutta, voidaan ottaa tuomioistuimessa käsiteltäväksi, jos asiasta on epätietoisuutta ja tästä on kantajalle haittaa.

2 momentti on kumottu L:lla 31.1.2013/110.

28 § (31.1.2013/110)

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Riita- ja hakemusasioiden käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

29 § (31.1.2013/110)

Syyte 22 §:n 1 momentissa tarkoitettua toiminimen loukkauksesta käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva 23 §:n mukainen hyvitys- ja korvausvaatimus sekä 24 §:n 2 momentin mukainen vaatimus sen estämättä, mitä 28 §:ssä säädetään.

Tuomioistuin pysyy toimivaltaisena tutkimaan 2 momentissa tarkoitetun vaatimuksen, vaikka toimivallan perustaneissa olosuhteissa tapahtuu muutos vaatimuksen esittämisen jälkeen.

29 a § (31.1.2013/110)

Edellä 29 §:ssä tarkoitettua asiaa käsittelevän tuomioistuimen oikeuteen pyytää lausunto rekisteriviranomaiselta sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 4 luvun 22 §:ssä säädetään markkinaoikeuden oikeudesta pyytää lausunto.

29 b § (25.8.2016/720)

Käsitellessään 29 §:ssä tarkoitettua asiaa käräjäoikeudella voi olla apunaan asiantuntijoina enintään kaksi tuomioistuinlain (673/2016) 17 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiantuntijajäsentä.

Asiantuntijan on annettava kirjallinen lausunto käräjäoikeuden hänelle tekemistä kysymyksistä. Asiantuntijalla on oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille. Ennen asian ratkaisemista käräjäoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus lausua asiantuntijan lausunnosta.

Asiantuntijan oikeudesta palkkioon säädetään tuomioistuinlain 17 luvun 22 §:ssä.

29 c § (31.1.2013/110)

Edellä 29 §:ssä tarkoitettua asiaa käsittelevän tuomioistuimen velvollisuuteen ilmoittaa ratkaisusta rekisteriviranomaiselle sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 4 luvun 23 §:ssä säädetään markkinaoikeuden velvollisuudesta ilmoittaa ratkaisusta.

30 §

Valtion ja kunnan laitoksella on tässä laissa tarkoitettu yksinoikeus nimeensä niin kuin se olisi rekisteröity toiminimenä.

31 §

Toiminimeä kirjoitettaessa on koko toiminimi selvästi merkittävä ja toiminimen kirjoittajan on se allekirjoitettava. Kun aputoiminimi kirjoitetaan, on myös toiminimi mainittava.

Konkurssin tai selvitystilan aikana on toiminimi kirjoitettava muuttunutta asiantilaa osoittavin lisäyksin.

Toiminimen kirjoittamisessa on muutoin noudatettava, mitä siitä on erikseen säädetty.

32 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1979.

33 §

Tätä lakia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa rekisteröityyn toiminimeen, kuitenkin siten, että:

1) toiminimen rekisteröinti, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, voidaan 19 §:n 1 momentin nojalla kumota vain, jos se olisi ollut mahdollista ennen tämän lain voimaantuloa; ja

2) lain voimaantullessa kaupparekisteriin merkitty osuuskunta, jonka nimeen sisältyy yhdysosa ""-kunta"", säilyttää toiminimensä muuttamattomana sen estämättä, mitä 7 §:n 1 momentin 5 kohdassa on säädetty.

Sen lisäksi, mitä on säädetty 10 vuoden vanhentumisajasta, on ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneesta toiminimen loukkauksesta johtuvasta vahingonkorvauksesta voimassa, että oikeus vahingonkorvaukseen on menetetty, jollei kannetta ole nostettu viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

9.3.1990/233:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1990.

Tätä lakia sovelletaan toiminimeen, jota koskeva ilmoitus tehdään tämän lain voimaantulon jälkeen.

HE 210/89, lvk.miet. 16/89, svk.miet. 241/89

28.12.1990/1279:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

HE 242/89pankkivk.miet. 8/90, svk.miet. 182/90, svk.miet. 182 a/90

10.12.1993/1123:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

HE 246/93, TaVM 46/93

28.11.1994/1076:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1995.

HE 16/94, YmVM 9/94

22.12.1994/1302:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

HE 229/94, TaVM 35/94, Neuvoston asetus (ETY) N:o 2137/85; EYVL N:o L 199, 31.7.1985, s. 1

14.2.1997/148:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa perustetun osakeyhtiön, jonka liikkeeseen laskema arvopaperi on arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteena, on vuoden kuluessa lain voimaantulosta muutettava toiminimensä vastaamaan julkisen osakeyhtiön toiminimelle 7 §:n 1 momentin 4 kohdassa asetettuja vaatimuksia.

HE 89/1996, TaVM 24/1996, EV 233/1996, Neuvoston direktiivi 77/91/ETY, EYVL N:o L 26, 31.1.1977, s. 1

16.3.2001/247:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2001.

HE 188/2000, TaVM 2/2001, EV 13/2001

28.12.2001/1492:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

HE 176/2001, TaVM 21/2001, EV 217/2001

13.8.2004/746:

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä lokakuuta 2004.

HE 55/2004, TaVM 13/2004, EV 107/2004, Neuvoston asetus (EY) N:o 2157/2001 (32001R2157); EYVL N:o L 294, 8.10.2001, s. 1

21.7.2006/682:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2006.

Tämän lain 18 a §:ää sovelletaan myös riita-asiaan, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa.

Loukkaukseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain 23 §:n sijasta tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Riita-asiaan, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain 23 a §:n sijasta tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 26/2006, LaVM 6/2006, EV 67/2006

19.10.2006/910:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006.

HE 54/2006, TaVM 9/2006, EV 99/2006, Neuvoston asetus (EY) N:o 1435/2003 (32003R1435); EYVL N:o L 207, 18.08.2003, s. 1

13.5.2011/445:

Tämä laki tulee voimaan 17 päivänä toukokuuta 2011.

HE 286/2010, LaVM 34/2010, EV 311/2010

31.1.2013/110:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013.

Riita-, hakemus- ja rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

HE 124/2012, LaVM 15/2012, EV 158/2012

14.6.2013/434:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

HE 185/2012, TaVM 6/2013, EV 48/2013

25.8.2016/720:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

HE 7/2016, LaVM 8/2016, EV 99/2016